

Social hållbarhet i stadens planeringsprocesser

- en exempelstudie av Mary Anderssons park, Malmö

Social sustainability in urban planning processes

- a case study of Mary Andersson's park, Malmö

Johanna Frohm

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Landskapsarkitekturprogrammet
Alnarp 2021

Social hållbarhet i stadens planeringsprocesser

- en exempelstudie av Mary Anderssons park, Malmö

Social sustainability in urban planning processes – a case study of Mary Andersson's, Malmö

Johanna Frohm

Handledare: Matilda Alfengård, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Johan Wirdelöv, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i Landskapsarkitektur

Kurskod: EX0845

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Kursansvarig inst.: Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2021

Omslagsbild: Johanna Frohm

Nyckelord: Social hållbarhet, hållbarhet, hållbar stadsutveckling, planering, Malmö stad, Mary Anderssons park, landskapsarkitektur, jämlikhet, offentliga miljöer, förvaltning, MKB

Om inget annat anges tillhör samtliga bilder i arbetet författaren

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Begreppet hållbar utveckling, tillika den sociala dimensionen av hållbarhet är komplexa begrepp utan entydig definition och som präglas av konflikt sett till intresse, mål och värde. Bortom debatten om innebörd är social hållbarhet idag ett centralt begrepp inom politiken och har en viktig funktion i diskussioner om mål och syften gällande planering och samhällsutveckling.

Syftet med denna studie var att förstå hur olika aktörer arbetar med och förhåller sig till social hållbarhet i planeringen av offentliga rum genom litteraturstudier och en exempelstudie av planeringsprocessen av Mary Anderssons park i Sorgenfri, Malmö. Exempelstudien utgjordes av tre semi-strukturerade intervjuer och dokumentstudier.

Utifrån litteraturstudien delades social hållbarhet upp i två huvudkategorier för en teoretisk förståelse av vad som kan ses som social hållbarhet i den fysiska planeringen; *social rättvisa* och *social sammanhållning*. Mary Anderssons park kan ses ett framgångsrikt projekt som på flera sätt relaterar till en socialt hållbar utveckling av offentliga rum. Lärdomar från projektet innefattade bland annat att omfattande dialog och planeringsprocesser kräver långsiktighet, resurser, drivande aktörer samt gränsöverskridande samarbete. Dialog och samskapande genererade och upprätthöll engagemang, något som bidrar till att platser kan ses som socialt hållbara över tid. Att ta vara på invånarnas idéer och platsens lokalhistoria genererade en lokal stolthet och förankrade platsen i området. Lärdomarna kan sammanfattas till en brist på övergripande direktiv som underlättar för den här typen av gränsöverskridande planeringsprocesser och att sociala vinster inte alltid är mätbara.

Abstract

The concept of sustainable development, as well as the social dimension of sustainability, are complex concepts without a clear definition and characterized by conflict in terms of interest, goals and value. Beyond the debate on meaning, social sustainability is today a central concept in politics and has an important function in discussions about goals and aims regarding planning and social development.

The purpose of this study was to understand how different actors work with and relate to social sustainability in the planning of public spaces, through literature studies and an example study of the planning process of Mary Andersson's park in Sorgenfri, Malmö. The example study consisted of three semi-structured interviews and document studies.

Based on the literature study, social sustainability was divided into two main categories for a theoretical understanding of what can be seen as social sustainability in physical planning: *social justice* and *sustainability of community*. Mary Andersson's park can be seen as a successful project that in several ways relates to social sustainable development of public spaces. Lessons from the project included, among other things, that extensive dialogue and planning processes require long-term perspectives, resources, driving actors and cross-border cooperation. Dialogue and co-creation generated and maintained involvement, something that contributes to that places can be seen as social sustainable over time. As well as taking advantage of the residents' ideas and the local history of the place generated a local pride and anchored the place in the area. The lessons can be summed up in a lack of comprehensive directives that facilitate this type of cross-border planning processes and that social gains are not always measurable.

Förkortningar

FGK	Fastighets- och Gatukontoret
LA	Landskapsarkitekterna (Respondent 3+4)
MK	Malmökommissionen
MKB	MKB Fastighets AB
PL	Processledare (Respondent 4)
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
SPL	Strategisk projektledare (Respondent 1)
ÖP	Översiktsplan

Förord

Denna studie är ett resultat av kursen Självständigt arbete i Landskapsarkitektur vid institutionen för Landskapsplanering på SLU Alnarp. Uppsatsen omfattar 15 hp och utgör kandidatprogrammets avslutande del.

Tack till alla mina kursare som jag tillsammans med under tre års tid nyfiket utforskat landskapsarkitekturens praktik och teori. Nyfikenhet är en fantastisk tillgång men något som inte alltid främjar personlig hållbarhet. Även ett stort tack till familj och vänner som stöttat mig i arbetet med denna uppsats.

Tack till de respondenter som tagit sig tid att besvara mina frågor genom intresseväckande intervjuer.

Jag vill slutligen rikta ett stort tack till min handledare, Matilda Alfengård, för ett stort engagemang, tillgänglighet, givande dialoger och som väglett mig genom skrivandets inte alltid linjära process.

Johanna Frohm

Malmö 2020

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Abstract	6
Förkortningar	7
Förord	8
Innehållsförteckning	9
1. Introduktion	11
1.1 Bakgrund	11
1.2 Syfte & frågeställningar	12
1.4 Avgränsning	12
1.5 Disposition	13
2. Material och metod	14
2.1 Kvalitativ metod	14
2.2 Litteraturstudie	14
2.3 Exempelstudie	14
2.3.1 Semistrukturerade intervjuer	15
2.3.2 Dokumentstudie	16
2.3.3 Bearbetning av det empiriska materialet	16
3. Litteraturbakgrund – social hållbarhet	17
3.1 Hållbar utveckling och de tre dimensionerna	17
3.2 Hållbarhet och hållbar utveckling - definition och paradox	17
3.3 Städer som nav för hållbar utveckling	18
3.4 Social hållbarhet i teori	19
3.5 Hållbar utveckling och social rättvisa - en värdekonflikt	22
4. Litteraturbakgrund - underlag för planering av social hållbarhet	24
4.1 Socialt hållbar stadsutveckling enligt Boverket	24
4.2 Kommunala verktyg för socialt hållbar stadsutveckling	24
4.3 Boverkets fem teman för social hållbarhet	25
4.4 Politik för gestaltad livsmiljö - ur ett socialt hållbarhetsperspektiv	27
4.5 Sammanställning av social hållbarhet	28
5. Exemplet Mary Anderssons park	30
5.1 Bakgrund	30
5.2 Empiri och analys	32
6. Slutsatser	41
7. Diskussion	43
7.1 Avslutande diskussion	43
7.2 Metoddiskussion	45
7.3 Förslag till fortsatt forskning	46
Källförteckning	46
Bilagor	51
Bilaga 1 - Intervjuformulär	51

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Det som planeras idag kommer stå klart om fem till tio år, det vill säga runt 2030, samma år som FN:s globala hållbarhetsmål ska vara uppnådda. För att klara områdesmål nummer 11, Hållbara städer och samhällen, ska vi till år 2030 skapat ”*en inkluderande och hållbar urbanisering, förbättrat kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bostäder*” och att våra städer då ska ”*tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser*” (Globala målen 2021b).

Även om begreppet *hållbar utveckling* dominerar strategiformuleringar i de svenska kommunernas planering är det svårt att förutsäga vilka åtgärder och konkret politik som hållbar utveckling faktiskt leder till (Tahvilzadeh 2015). Hållbarhet och de tre dimensionerna; *ekologisk, ekonomisk* och *social*, kan ses som dynamiska begrepp som behöver kunna vara lika komplexa som samhället vi lever i för att kunna användas effektivt (Hedenfelt 2013). Samtidigt får begreppet olika definitioner beroende på kontext och vilka värden som benämns som centrala i relation till dessa, inte minst utifrån olika politiska intressen och mål (ibid.).

Den sociala dimensionen av hållbarhet innebär en människobaserad syn på hållbarhet och inom samhällsvetenskapen har det länge teoretiserats kring dess innebörd (Hedenfelt 2013). Idag är social hållbarhet ett centralt begrepp inom politiken och har en viktig funktion i diskussioner om mål och syften gällande planering och samhällsutveckling (Tahvilzadeh 2015). Trots detta menar Dempsey et al. (2011) att förvånansvärt lite uppmärksamhet har getts åt hur begreppet social hållbarhet bör tolkas och vad det innebär i praktisk handling. På så vis har begreppet kommit att slitas mellan teori och politisk praktik snarare än ett policybegrepp som omsätts i praktiken (Tahvilzadeh 2015).

I det här arbetet är det den sociala dimensionen av hållbarhet, dess definition och hur den kan omsättas i praktiken som kommer att undersökas. Malmö stads arbete med den sociala dimensionen av hållbarhet grundar sig i Malmökommissionens förslag och rekommendationer (Malmö stad 2013). Malmökommissionens slutrapport, publicerad 2013, fastställde att det finns en tydlig koppling mellan den fysiska miljön och ojämlikheter i hälsa och att det därför är centralt att arbeta mot en hållbar stadsutveckling för en mer integrerad och jämlik stad. En av de övergripande målsättningar som presenteras syftar till att genom stadsplaneringen främja miljöer som bjuder in till delaktighet och engagemang bland annat genom planeringsmetoder där medborgarna får ökat inflytande (ibid.).

Ett exempel på en sådan planeringsprocess är Mary Anderssons park belägen i Sorgenfri, sydöstra Malmö. Idén till den lokalhistoriska stadslekplatsen kom ursprungligen från ett antal boende i området och ett omfattande dialog- och

delaktighetsarbetet som föregick byggnationen, som utfördes av MKB Fastighets AB och Malmö stad (Malmö stad 2020a).

Genom att lyfta exemplet Mary Anderssons park kommer jag att undersöka hur Malmö stad och MKB Fastighets AB bedriver sitt arbete med social hållbarhet i praktiken.

1.2 Syfte & frågeställningar

Syftet med denna studie är att förstå hur olika aktörer arbetar med och förhåller sig till social hållbarhet i planeringen av offentliga rum. Specifikt fokus ligger på att förstå vilka tillvägagångssätt som använts för att främja social hållbarhet i planeringen av Mary Anderssons park i Sorgenfri, Malmö.

- Vad finns det för verktyg, metoder och strategier för att arbeta med social hållbarhet i offentliga miljöer?

- Vilka lärdomar kan Mary Anderssons park i Sorgenfri ge gällande hinder och möjligheter för att främja social hållbarhet i offentliga miljöer?

1.4 Avgränsning

Arbetet är avgränsat till att undersöka hur social hållbarhet kan förstås i relation till den fysiska planeringen och vilka metoder och strategier som finns för att arbeta med social hållbarhet i offentliga miljöer genom en exempelstudie.

Diskussionen om begreppet social hållbarhet är avgränsad till västerländska förhållanden. Exempelstudien av Mary Anderssons Park syftar till att undersöka hur Malmö stad och MKB Fastighets AB bedriver arbetet med social hållbarhet i praktiken. Eftersom syftet med arbetet är att undersöka social hållbarhet i relation till den fysiska planeringen är de utvalda respondenterna avgränsade till de aktörer som var involverade i planeringsprocessen, inte till att undersöka medborgarnas perspektiv. Studien är avgränsad geografiskt till Malmö stad.

1.5 Disposition

Kapitel 1 har introducerat uppsatsens ämne samt syfte och frågeställningar, avgränsning och disposition.

Kapitel 2 redogör för val av metod och material.

Kapitel 3 utgörs av en teoribakgrund, som introducerar tidigare forskning; begrepp, modeller och strategier som relaterar till social hållbarhet i den fysiska planeringen

Kapitel 4 redovisar relevanta nationella metoder och strategier som relaterar till socialt hållbar samhällsutveckling gällande den fysiska planeringen.

Kapitel 5 presenterar exempelstudien och innefattar uppsatsens empiriska del och analys.

Kapitel 6 presenterar slutsatser utifrån uppsatsens frågeställningar.

Kapitel 7 är uppsatsens sista del som utgörs av en diskussion av resultat och metod samt ger förslag på fortsatta studier.

2. Material och metod

I kapitlet presenteras de metoder som använts för att besvara arbetets syfte och frågeställningar.

2.1 Kvalitativ metod

Uppsatsen är skriven enligt en kvalitativ forskningsmetod. Den kvalitativa metoden lämpar sig väl inom forskning inom humaniora eller i andra sammanhang där forskaren genom tolkning vill skapa en djupare förståelse för hur mänskliga beteenden och idéer tar sig i uttryck genom handlingar och beslut (Alvehus 2013). Uppsatsen har en abduktiv ansats. En abduktiv ansats innebär ett växelspel mellan teori och empiri (Patel & Davidson 2011). Utifrån hypotes eller befintlig teori studeras ett enskilt fall, empirin, som sedan prövas genom teorin (ibid.). Den ursprungliga teorin kan på så sätt genom empirin vidareutvecklas och bli mer generell för att eventuellt leda till nya insikter eller teorier (ibid.). I den här studien har exemplet Mary Anderssons park valts ut för att pröva teorin om hur den relaterar till planering för social hållbarhet.

2.2 Litteraturstudie

Litteraturstudien i arbetet bygger på en kvalitativ innehållsanalys. En kvalitativ innehållsanalys innebär att texter i form av facklitteratur och vetenskapliga artiklar analyseras och det som ansetts vara relevant inom uppsatsens ramverk har plockats ut och tolkats (Alvehus 2013). En tolkande analys är en fundamental del av en uppsats, det är där läsaren får insikt i det teoretiska ramverket och uppbyggnaden av argument (Alvehus 2013). Teorin kan ses som en karta över verkligheten och där empirin utgör det vi vill förklara med hjälp av denna (ibid.).

Sökningar efter litteratur har gjorts i databaser som Google, Google scholar samt SLU-bibliotekets egen sökmotor PRIMO. Sökorden som använts i relation till arbetets syfte och frågeställningar var till exempel *social hållbarhet, hållbarhet, fysisk planering, stadsplanering, samhällsutveckling, fysisk planering, och social justice*. Mycket litteratur har kunnat samlas in genom en iterativ process där utvärdering av källor och referenser i läst litteratur lett vidare till ny litteratur och nya artiklar. Detta för att kunna bygga upp ett bredare urval av litteratur kopplat till uppsatsens ämne. Vidare har även underlag såsom rapporter, handböcker och kunskapsöversikter använts, bland annat från kommun och statliga myndigheter. Denna litteratur är inte vetenskaplig och ofta inte kvalitetsgranskad vilket kan ses som problematiskt. Inom uppsatsens omfattning och i relation till den empiriska delen bedöms denna litteratur som relevant och utgör ett kompletterande inslag.

2.3 Exempelstudie

Uppsatsen empiriska del utgörs av en exempelstudie av Mary Anderssons park i Malmö. Exempelstudien är inspirerad av en fallstudie. En fallstudie leder just till en koncentration av det empiriska materialet och möjliggör att skapa realistiska redogörelser för exempelvis organisatoriska förlopp (Alvehus 2013).

Exempelstudien syftar här till att inge en djupare förståelse för hur planering för social hållbarhet kan se ut i praktiken, här genom att studera ett reellt projekt via semistrukturerade intervjuer och dokumentstudie. Mary Anderssons park valdes ut som ett lämpligt fall då den planeringsprocess som föregick byggnationen skiljer sig från andra exempel sett till involverade aktörer, omfattning, och ambitionsnivå. Parken är ett resultat av ett samarbete mellan MKB Fastighets AB, Malmö stad, externa aktörer, organisationer och stadens invånare. Genom att studera Mary Anderssons park finns en möjlighet att undersöka hur de olika aktörerna arbetat med social hållbarhet genom planeringsprocessen för att identifiera och lyfta lärdomar gällande hinder och möjligheter genom projektets gång. Valet av exempel föregicks av ett visst hypotetiskt antagande att det fanns en koppling till social hållbarhet i planeringsprocessen och kan på många sätt ses som ett väldigt unikt fall sett till utförandet. Detta är något som kräver ett kritiskt förhållningsätt och diskuteras vidare under uppsatsens metoddiskussion, 7.2.

2.3.1 Semistrukturerade intervjuer

Intervjutekniken som användes i studien var semistrukturerad. Den semistrukturerade intervjun utgår från ett fåtal öppna frågor och bredare teman och ger respondenterna en större möjlighet att själva påverka intervjun och öppnar upp för följdfrågor (Alvehus 2013). De förutbestämda frågorna ställdes till samtliga respondenter, i samma följd. Frågorna redovisas i sin helhet i Bilaga 1.

I samband med exempelstudien utfördes tre intervjuer. Respondenterna valdes ut genom ett strategiskt urval, sett till arbetets syfte och avgränsning. Genom ett strategiskt urval är det möjligt att komma åt de olika perspektiv och delar av ett sammanhang som på förhand antas vara av intresse (Alvehus 2013). Urvalet för den här uppsatsen syftar till att vara av heterogen karaktär. Genom ett heterogent urval lyfts flera olika perspektiv av ett och samma ämne vilket bidrar till en bredare insikt och en mer nyanserad helhetsbild (Alvehus 2013). Respondenterna är utvalda med bakgrunden att samtliga var delaktiga i planeringsprocessen av Mary Anderssons park men där de representerade olika organisationer och hade olika roller, se Tabell 1. Respondenterna är anonyma av forskningsetiska skäl. Med respondenternas tillåtelse spelades intervjuerna in och transkriberades för att återges så korrekt som möjligt och minska risken för bortfall.

Tabell 1. Studiens respondenter

	Respondent	Plats för intervju	Datum	Intervjulängd
1 (SPL)	Strategisk projektledare, MKB Fastighets AB	Zoom	23/4 - 2021	60 min
2+3 (LA)	Landskapsarkitekterna Fastighets- och gatukontoret, Malmö stad	Mary Anderssons lekplats	27/4 - 2021	50 min
4 (PL)	Processledaren, MKB Fastighets AB	Zoom	30/4 - 2021	60 min

2.3.2 Dokumentstudie

Inom exempelstudien har en dokumentstudie genomförts. Ett urval har gjorts baserat på dokumentens relevans till uppsatsen syfte och avgränsningar som och presenteras i Tabell 2. Dokumentstudien syftade till att undersöka Mary Anderssons park närmare genom Malmö stads mer övergripande visioner och strategier för en planering av social hållbarhet kopplat till de offentliga rummen.

Tabell 2. Dokument som ingått i analysen

Översiktsplan för Malmö: Planstrategi (Malmö stad 2018)
Malmökommissionens slutrapport: <i>Malmöns väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa</i> (Malmö stad 2013)

2.3.3 Bearbetning av det empiriska materialet

Uppsatsens empiriska material, intervjuer och dokument bearbetades genom en kvalitativ innehållsanalys. Det empiriska materialet talar inte för sig självt och en analys av detta krävs för att kunna kopplas till studiens frågeställningar och syfte (Alvehus 2013). Den kvalitativa innehållsanalysen syftar till att på ett systematiskt sätt studera, beskriva, tolka och jämföra det empiriska materialet (Patel & Davidson 2011). Resultatet av data från analysen presenteras i form av citat och referat som under kopplas samman de teorier, strategier och idéer som presenteras genom litteraturstudien.

3. Litteraturbakgrund – social hållbarhet

I detta kapitel redovisas den litteratur som använts i arbetet och som behandlar begreppet hållbar utveckling och definitionen av social hållbarhet.

3.1 Hållbar utveckling och de tre dimensionerna

“Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.” (WCED 1987: 41)

Citatet ovan är taget från *Our common future*, den rapport som Världskommissionen skrev på uppdrag av FN år 1987, även kallad Brundtlandrapporten. Det var vid publicering av denna rapport som hållbar utveckling blev ett internationellt begrepp för att bemöta de miljö- och resursproblem som världens stod, och fortfarande står inför. Det finns tre dimensioner av begreppet hållbar utveckling; *ekologisk, ekonomisk* och *social* hållbarhet som gemensamt och ömsesidigt stödjer varandra för att skapa en långsiktig och hållbar samhällsutveckling. (Boverket 2020b).

Sambanden mellan vad naturen tål, det sociala kräver och vad ekonomin behöver är komplext. De tre dimensionerna måste vara hållbara samtidigt för att uppnå en hållbar utveckling. Att därför finna synergier och förstå hur dessa länkas samman är centralt i förståelsen för en hållbar utveckling (Hedenfelt 2013).

Såhär, drygt 30 år efter publiceringen Brundtlandsrapporten är hållbar utveckling ett välanvänt begrepp och det finns övergripande internationella mål och strategier som påverkar den nationella planeringen i Sverige (Hedenfelt 2013).

3.2 Hållbarhet och hållbar utveckling - definition och paradox

För att vidare kunna studera begreppet hållbarhet gör Hedenfelt (2013) följande definition;

”Hållbarhetsbegreppet motsvarar livskraft, bärighet eller bärkraft och beskriver ett tillstånd (hållbarhet) eller en process (hållbar utveckling).” (Hedenfelt 2013:12)

Hållbarhet och hållbar utveckling är komplexa begrepp som i praktiken får olika definitioner beroende på kontext och vilka värden som benämns som centrala i relation till dessa (Hedenfelt 2013). Trots otaliga försök att definiera begreppet finns det inget som har blivit allmänt vedertaget. Rådande etik och olika politiska premisser leder till olika formuleringar av mål och faktiska resultat och effekter (Owens 2003; Bell & Morse, 2008). Det kan handla om hur hållbarhet definieras utifrån egennyttiga intressen, specifika värden, vilka som inkluderas respektive exkluderas och vilken tidsram det avser (Bell & Morse, 2008). Campell (2013) slår fast att det inte finns något som kan definieras som ett enskilt, homogent

ekonomiskt intresse. De som definierar vad hållbar utveckling innebär i ett mer praktiskt sammanhang har därför en stort inflytande över samhällets utveckling (Hedenfelt 2013).

Tahvilzadeh (2015) lyfter att hållbarhetsbegreppet är problematiskt av tre huvudsakliga anledningar. Det första är att det är ett *analytiskt* tvetydigt begrepp som ges olika definitioner utifrån syfte och olika discipliner. För det andra är det ett *normativt* begrepp som handlar om moraliska ställningstaganden om vad som anses vara rätt eller fel. Det finns ingen enhällig bild av vad som utgör det goda samhället. Det tredje anledningen är att det är ett *politiskt* begrepp som präglas av olika intressen och målbilder (ibid.).

Osäkerheten kring definitionen av begreppet och har dock inte påverkat den frekventa användningen och ett annat perspektiv är att den öppna tolkning och flexibilitet som begreppet erbjuder kan ses som dess styrka (Bell & Morse 2008). Människor har olika miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar i relation till sin livsmiljö och att ha en fast definition av begreppet kan vara opraktiskt och ogynnsamt (ibid.). Hållbarhet kan ses som ett koncept för utformningen av ramverk istället för att ge det en fast definition och det fortsatta arbetet med hållbarhet går i två parallella riktningar (Owens 2003; Brown 2016): Den ena syftar till att fortsätta söka efter kunskap och förståelse för såväl den naturliga som de fysiskt planerade miljöerna och det sociala livet i relation till dessa. Den andra riktningen är att upprätthålla en konstant dialog om värden, om vad som anses vara med rätt intentioner och med goda avsikter, genom att fråga oss själva hur vi vill bo och leva.

3.3 Städer som nav för hållbar utveckling

För ett mer detaljerat resonemang om hållbar utveckling ter sig i praktiken menar Hedenfelt (2013) att det bör göras i relation till de olika utmaningar samhället står inför. Den planeringspolitik som bedrivs idag är ofta i relation till staden där en stor del av byggandet och planeringen sker. *Hållbar stadsutveckling* är ett perspektiv av hållbar utveckling med staden i centrum. Utvecklingen av staden skapar strukturer som formar samhället under en lång tid framöver (ibid.).

Även om många länder världen över har haft en positiv ekonomisk utveckling och minskad fattigdom under de senaste decennierna, så har klyftorna ökat både inom och mellan länder (Globala målen 2021a). FN:s globala delmål nummer 10 slår fast att: ”*Grunden för ett hållbart samhälle är en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt, socialt och politiskt inflytande i samhället.*” (Globala målen 2021a).

Växande klyftor har stora konsekvenser; för demokratin, för samhällets sammanhållning och för den enskilda människans möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen (Globala målen 2021a). Allra mest påtagliga blir ojämlikheterna i städerna, där vissa grupper s välstånd ökar medan andra får en oförändrad eller en försvagad situation (Tahvilzadeh 2015). Rapporter som har kartlagt fördelningen av hälsa och välbefinnande i staden, exempelvis

Malmökommissionen påvisar att ojämlikheterna mellan olika stadsdelar ökat de senaste 40 åren (Malmö stad 2013).

3.4 Social hållbarhet i teori

Social hållbarhet är, i likhet hållbar utveckling, ett komplext och mångdimensionellt koncept som anger en politisk övergripande riktning för samhällets utveckling utifrån frågeställningen; vilka är de sociala målen av hållbar utveckling (Dempsey et al. 2011). Den svenska urbanforskaren Sören Olsson (2012) lyfter social hållbarhet som frågan hur människors attityder och handlingar påverkar den miljömässiga hållbarheten och på så sätt hänger samman med de miljöfrågor varifrån hållbarhetsbegreppet har sitt ursprung. Olsson menar även att städer är skapade för människor vilket medför att den fysiska miljön därför ska formas för att tillgodose stadens sociala liv samt invånarnas välfärd och därför ska den sociala aspekten också vara en central prioritering i all stadsplanering.

För en djupare teoretisk förståelse av begreppet social hållbarhet delar Dempsey et al. upp det enligt två centrala aspekter; *social rättvisa* och *social sammanhållning*. Den *sociala rättvisan* syftar till yttrandefrihet, välfärd och en jämlik fördelning av resurser. Den andra aspekten, *social sammanhållning* syftar till hela samhällets överlevnad och dess resiliens genom *sociala interaktioner och deltagande i sociala nätverk, samhällsstabilitet, stolthet och en känsla av tillhörighet* samt *trygghet och säkerhet* (Dempsey et al. 2011). Även Olsson (2012) delar upp begreppet social hållbarhet enligt två olika aspekter med en stor likhet till uppdelningen Dempsey et al. redovisar. Den ena är ett *välfärds perspektiv* som garanterar invånarna en god och trivsamt livsmiljö genom en rättvis fördelning av de resurser som relaterar till denna, exempelvis möjlighet till arbete, bostad, äldreomsorg osv. Det andra perspektivet syftar till samhällets *problemlösningskapacitet* utifrån samspelet mellan civilsamhälle och myndigheter, hur samhället tar sig an och löser de problem som uppkommer genom exempelvis kunskapsutveckling, samarbete och sociala nätverk (Olsson 2012).

Dempsey et al. (2011) menar även att social hållbarhet kopplat till staden kan delas upp i fysiska och icke-fysiska faktorer. Exempel på fysiska faktorer är fullgoda bostäder, fysisk tillgänglighet, promenadvänliga områden, god lokal miljö kvalitet, attraktiva offentliga platser och hållbar urban design. Exempel på icke-fysiska faktorer är utbildning, deltagande, lokal demokrati, blandade upplåtelseformer, arbetsmöjligheter, hälsa, känsla av platstillhörighet, socialt sammanhang och gemenskap samt kultur och tradition (ibid.).

I följande avsnitt redovisas *social hållbarhet* utifrån två aspekter i linje med Dempsey et al. (2011) och Olssons (2012) teorier under rubrikerna; *social rättvisa* och *social sammanhållning* och hur de kan förstås utifrån ett planeringsperspektiv.

3.4.1 Social rättvisa

Social rättvisa

Dempsey et al. (2011) definierar social rättvisa som en jämlik fördelning av resurser och jämställda villkor i samhället, både socialt och rumsligt. Dempsey et al. (2011) menar att ett rättvist samhälle är fritt från diskriminering och exkludering och där alla invånare kan delta socialt, politiskt och ekonomiskt. Social exkludering kan yttra sig i form av åldersdiskriminering och rasism och geografisk exkludering kan resultera i att vissa områden inte har tillgång till sociala verksamheter och tjänster som boenden i andra områden (ibid.) Den fysiska miljön kan påverka tillgängligheten till ett område genom exempelvis kollektivtrafik och gång- och cykelbanor (ibid.). Social rättvisa i invånarnas vardagsliv syftar till en rättvis tillgång till utbildning, trygga och kvalitativa boendemiljöer, sociala tjänster, infrastruktur, kultur, rekreation och grönområden (ibid.).

Olssons (2012) aspekt, *välståndsperspektivet*, härleder till definitionen av välfärd; att människors ska kunna leva gott, ha det bra och känna glädje, mening och tillhörighet i tillvaron. Välfärd och möjligheten till ett gott liv handlar bland annat om inkomst, arbete, utbildning, bostad, äldreomsorg och kopplas ofta ihop med politiska åtaganden. Olsson (2012) lyfter även rättvisa som en viktig del av välfärden och den sociala hållbarhetens rättviseperspektiv handlar till stor del om att ett samhälle måste vara *inkluderande*, både i fysiska och sociala avseenden.

Det finns en omfattande diskussion inom planeringsteorin gällande de aspekter som kan kopplas till begreppet *social rättvisa*. Fainstein (2010) menar att stadsutvecklingen utöver ekonomiska och ekologiska aspekter behöver ett rättviseperspektiv, något som ofta förbises. Om den sociala ojämlikheten i en stad är stor, finns det risk att en stad hamnar i en ond cirkel med ökande utanförskap och risk för ekonomisk stagnation. Fainstein menar att en rättvis stad bör utformas utifrån de tre aspekterna *rättvisa*, *demokrati* och *mångfald*. *Rättvisa* syftar till att insatserna i en stad bör vara *omfördelade* till förmån för låginkomsttagare, socialt eller ekonomiskt utsatta grupper. *Demokrati* betonar vikten av att alla invånare ska höras och ha möjlighet att påverka stadens utveckling genom deltagande och transparens i planarbetet. *Mångfald* syftar till tolerans, respekt, erkännande av olikheter i staden (Fainstein 2010).

Demokrati

Social rättvisa relaterar till en jämlik fördelning och tillgång till det politiska systemet genom deltagande och demokrati (Abrahamsson 2012). Betänkandet av statens demokratiutredning från 2014 (SOU 2016:5) åtföljdes av ledorden delaktighet och jämlikt inflytande. Demokratiutredningen konstaterade att demokratin i Sverige var djupt förankrad men att det politiska inflytandet inte var jämnt fördelat. Tilltron till demokratin sågs betydligt starkare bland de resursstarka, personer med högre utbildning och inkomst, än bland de resurssvaga. Utredningen slog vidare fast att det stora förändringar som samhället står inför

ställer stora krav på människors deltagande och inflytande för att utvecklingen skall bli socialt hållbar (ibid.).

Dialog

För att stärka demokratin och invånarnas politiska deltagande är det allt vanligare att städer världen över bjuder in medborgarna till dialog (Abrahamsson 2012). Under de senaste åren har intresset och initiativen för medborgardialog ökat stort i Sverige med ambitionen att öka allmänhetens politiska deltagande och således stärka demokratin (ibid.).

Ett annat perspektiv på medborgardialog lyfts av Healey (2006) som menar att det tidigare handlat om att öka den demokratiska trovärdigheten i planeringen men att det har allt mer kommit att handla om att ta vara på den kunskap de berörda invånarna besitter. Teoretiker benämner detta som en *kommunikativ planeringsmetod* där dialog betraktas som centralt för att nå samförstånd mellan aktörer vilket skapar en större förståelse och kunskap om varandras situation (Tahvilzadeh 2015). Teorin grundar sig i att ingen enskild politiker, sakkunnig eller enskild samhällsgrupp besitter kunskap och förmåga att hantera den komplexitet det innebär att lösa de utmaningarna som dagens städer och samhälle står inför (ibid.). En kommunikativ planeringsmetod går ut på att berörda aktörerna inom en planeringsprocess eller projekt exempelvis boende, kommun, företagare och byggherrar har en aktiv del i processen och försöker nå samförstånd, som resulterar i en policy och handlingsplan (Healey 2006).

3.4.2 Social sammanhållning

Social sammanhållning

Dempsey et al. (2011) menar att social sammanhållning och social inkludering genererar stabila och rättvisa samhällen. Det kan förstås som samhällets eller lokalsamhällets egen förmåga att upprätthålla och utveckla sig själva på ett fullvärdigt sätt genom sociala strukturer. Planeringen handlar till stor del om att främja sociala interaktioner, gemenskap och sociala nätverk för stadens invånare kopplat till olika områden, grannskap och i staden som helhet. Sociala interaktioner och sociala nätverk bygger på samhällets sociala egenskaper, det sociala kapital som påverkar relationerna mellan människor. Socialt kapital är ett samhällsvetenskapligt begrepp som beskriver de egenskaper rörande sociala relationer som gör att människors samverkan grundas på tillit och ömsesidighet (Socialt kapital u.å.). Det sociala kapitalet omfattas av de mer abstrakta samhällsstrukturerna och rör sig om relationer på olika nivåer; individer, familjer, grupper och samhällen (Dempsey et al. 2011).

Delaktighet

Socialt kapital och relationer kan skapas och stärkas genom medverkan och deltagande i samhälleliga och lokala aktiviteter, grupper eller nätverk, både av formell och informell karaktär vilket ofta möjliggörs genom de offentliga rummen (Dempsey et al. 2011). Sociala interaktioner bidrar även till samhällen som präglas av gemenskap, platstillhörighet och stolthet. Invånarnas stolthet, identifiering med sin livsmiljö och känsla av platstillhörighet är viktigt för

människors välmående och har en stark koppling till deras boendemiljö och stadens fysiska utformning. En positiv identifiering med sitt närområde är viktig både för den enskilda individens självbild men även i hur ett område eller en stadsdel uppfattas av andra invånare. Platstillhörighet kan främjas genom en noggrann och kvalitativ utformning och även sett till att kvalitén upprätthålls genom skötsel och underhåll. Säkerhet och upplevd trygghet är också centrala för att främja social sammanhållning.

Gemenskap

I en studie undersökte Pål Castell (2011) vad de boendes medverkan och deltagande i skötsel och drift hade för effekter för de inblandade aktörerna beträffande social sammanhållning och gemenskap i ett bostadsområde. Castell lyfter tre olika nivåer av gemenskap. Den första är *gemenskap genom praktik* och olika gruppaktiviteter, i grannsammanhang kan det röra sig om exempelvis samtal, fika eller odling. Den andra nivån är *känslan av gemenskap* som syftar till att förlika sig eller känna en koppling till andra människor. Den tredje nivån är *principen av gemenskap* där alla människor ser sig som en del av mänskligheten. De två förstnämnda nivåerna har en stark koppling till en grannskapskontext.

Närheten och karaktären av de sociala relationerna har en tydlig koppling till teorin om sociala nätverk. Här lyfter Castell teorin om att både svaga och starka sociala band (ties) är en viktig del i att koppla ihop och överbrygga (bridging) olika sociala nätverk. De sociala nätverken i stadens grannskap präglas oftast av svaga band. Castell förespråkar att arbeta för överbryggande av sociala nätverk istället för att knyta samman och förstärka (bonding) det sociala kapitalet. Socialt kapital kan ses som något positivt men också begränsande då de riskerar att skapa homogena och exkluderade grupper. Svaga band ses som essentiella för att överbrygga socialt kapital och skapa miljöer och sammanhang som är inkluderande och präglas av öppenhet och tolerans (Castell 2011).

Studien visade att brukarmedverkan hade en positiv inverkan på grannskapet och skapade en starkare känsla av gemenskap, en högre upplevd trygghet och ett större engagemang (Castell 2011).

3.5 Hållbar utveckling och social rättvisa - en värdekonflikt

Inom planeringsteorin benämns idag *hållbarhet* och *social rättvisa* som de två centrala teorierna för att organisera och utveckla nya strategier för morgondagens samhälle (Campbell 2013). Campbell lyfter *hållbarhet* och *social rättvisa* som parallella och ofta oförenliga fält då de är sprungna ur två olika politiska rörelser, miljö- respektive socialpolitik. De politiska rörelserna har olika utgångspunkter och grundvärderingar där social rättvisa ses som en interaktiv process där invånarna i samhället tillsammans arbetar för jämlikhet och rättvisa för alla. Medelklassens hållbarhetspolitik prioriteras ofta framför de insatser som skulle gynna socio-ekonomiskt utsatta och marginaliserade grupper i samhället. Detta leder till ett upprätthållande av privilegier istället snarare än en hållbarhet genom inkludering och en hållbarhet som grundar sig i det egna intresset. En fråga som är

relevant i sammanhanget menar Campbell är, ”*what is to be sustained, and for whom?*” (Campbell 2013 s. 84).

Campbell (2013) menar att värdekonflikten mellan *hållbarhetsbegreppet* och *social rättvisa* kan ses som något positivt för att utveckla definitionen av vad en hållbar utveckling innebär för respektive parter, hitta gemensamma mål och bedriva öppen och aktuell debatt om värden. Planeringen har här en viktig uppgift att diskutera svåra frågor, förhandla om och fördela resurser samt kreativt utforska alternativ för stadens fortsatta utveckling (ibid.).

4. Litteraturbakgrund - underlag för planering av social hållbarhet

I detta kapitel redovisas relevanta nationella metoder och strategier som relaterar till socialt hållbar samhällsutveckling gällande den fysiska planeringen. Kapitlet avslutas med en sammanställning av social hållbarhet utifrån den litteratur som redogörs i kapitel 3 och 4.

4.1 Socialt hållbar stadsutveckling enligt Boverket

Boverket är den nationella myndighet som ansvarar för samhällsplanering, byggande och boende i Sverige (Boverket 2020d). Boverket jobbar genom Plan- och bygglagen (PBL) mot en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och de allmänna intressen som kommunerna ska implementera i sin planering.

År 2010 publicerade Boverket sin rapport *Socialt hållbar stadsutveckling*.

I rapporten ställer sig Boverket frågan:

”På vilket sätt är den fysiska strukturen i området en bidragande orsak till de sociala problemen och vad kan man göra åt det?” (Boverket 2010 s.16)

Rapporten är en kunskapsöversikt med fokus på socioekonomiska aspekter av hållbar stadsutveckling med särskild betoning på åtgärder inom den fysiska planeringen motverka segregation och främja integration. Boverket identifierade höga ambitioner och strategier gällande hållbar stadsutveckling för de tre storstäderna men det framkom också att den sociala dimensionen upplevdes som särskilt utmanande (Boverket 2010).

Boverket menar i sin rapport att det finns en brist på evidensbaserad forskning på hur den fysiska miljön kopplar an till sociala strukturer och ofta är kartlagts genom ett utifrånsperspektiv, inte ett inifrånsperspektiv vilket resulterar i en förenklad bild. Därför menar Boverket att det krävs metoder för att analysera sociala konsekvenser i planeringen för att kunna värdera dessa och betrakta dem i relation till de två andra dimensionerna av hållbarhet; ekonomisk och miljömässig (Boverket 2010).

4.2 Kommunala verktyg för socialt hållbar stadsutveckling

I Sverige är det kommunerna som ansvarar för den fysiska planeringen i enlighet med PBL (Boverket 2021c). Boverket lyfter i sin rapport *Socialt hållbar stadsutveckling* (2010) kommunens viktigaste styrmedel och verktyg för att främja en socialt hållbar utveckling. De utgörs av; *översiktsplan, detaljplan, riktlinjer för bostadsförsörjning, sektorsprogram och strategier, markinnehav och exploateringsavtal, allmännyttiga bostadsföretag samt bostadsförmedling (ibid.)*. I relation till uppsatsens syfte och avgränsningar, social hållbarhet i den offentliga miljön, presenteras vidare de verktyg som är av relevans. Vidare lyfts även Boverkets perspektiv på *medborgardialog* i planeringsprocessen.

Översiktsplan – ett visionärt verktyg

Översiktsplanen är ett centralt verktyg i den kommunala planeringen för arbetet med fysiska strukturer och strategiska frågor gällande användning, utveckling och bevarande. Översiktsplanen är inte juridisk bindande men är ett vägledande underlag för kommunens långsiktiga och övergripande arbete med fysisk planering och hållbar utveckling (Boverket 2021c). De övergripande förutsättningarna för en hållbar utveckling kan slås fast redan i översiktsplanen. Översiktsplanen behandlar både stadsutvecklingsfrågor och målsättningar utifrån ett bosocialt perspektiv (Boverket 2010).

Allmännyttiga bostadsföretag

Genom att ha kommunala bostadsbolag får kommunen via ägardirektiv inflytande över både bostadsbyggande, bostadsförmedling och de stadsutvecklingsprojekt som bedrivs i samband med dessa (Boverket 2010). De allmännyttiga bostadsföretagen, som i många områden är de största och ledande fastighetsägarna, är enligt Boverkets rapport ofta initiativtagare till områdesförnyelse. I dessa förnyelseprocesser har de kommunala bostadsbolagen en god möjlighet att ha direkt kontakt och föra dialog med de boende för att ta vara på deras lokalkännedom. Denna direkta kontakt inger en förståelse om vilka fysiska ingrepp som ska bör prioriteras utifrån de boendes önskemål och ekonomiska förutsättningar. Detta är något som på sikt kan stärka områdets identitet och känsla av samhörighet och de boende kan känna sig respekterade och lyssnade på (ibid.).

Medborgardialog

Att en kommun ska föra dialog med medborgare och andra intressenter både i översiktsplaneringen och i detaljplaneringen är lagstadgat enligt PBL (Boverket 2021d). Medborgardialogen ses som ett viktigt verktyg för att stärka invånarnas politiska inflytande och således stärka demokratin men även som ett sätt att uppnå en högre kvalitet i den fysiska planeringen genom att utgå ifrån medborgarnas lokala kunskaper och erfarenheter. Att släppa in medborgarna i ett tidigt skede, innan den formella planprocessen börjar är enligt Boverket nyckeln till en framgångsrik dialog. Deltagande och dialog kan väcka nyfikenhet och intresse, något som kan leda till ett bredare engagemang för både samhällsutveckling och politik. Boverket menar att en god dialog mellan kommunen och dess invånare skapar ett ömsesidigt förtroende och leder till ny kunskap och nya insikter för båda parter (ibid.).

4.3 Boverkets fem teman för social hållbarhet

Boverket har i sin rapport identifierat fem återkommande teman för socialt hållbar stadsutveckling i den fysiska planeringen vilka syftar till; *helhetssyn, variation, samband, identitet* samt *inflytande och samverkan* (Boverket 2010).

Helhetssyn

Det första temat lyfter vikten av ett helhetsperspektiv på staden i stadsutvecklingen, ofta i samband med sociala aspekter (Boverket 2010). Det krävs både områdesspecifika insatser och åtgärder som omfattar hela staden för att bryta boendesegregation. En socialt hållbar stadsutveckling kräver områdesförnyelse för att göra enskilda bostadsområden mer attraktiva, parallellt med övergripande planeringsåtgärder för en fungerade helhet där stadens olika delar kopplas samman. Detta genom att kombinera både fysiska och sociala åtgärder. Det inte är möjligt att skapa integration genom samhällsplanering men att det är möjligt att skapa bättre förutsättningar för integration genom fysiska insatser (ibid.).

Variation

Temat *variation* betonar vikten av en större omväxling gällande funktion, boendeformer och fysisk utformning i staden (Boverket 2010). Att skapa fler målpunkter och mötesplatser bidrar till att fler människor vistas i det offentliga rummet och kan tillföra en högre upplevd trygghet. Platser som är befolkade upplevs som mer trygga och attraktiva än platser som är öde och folktomma. Variation som planeringsideal syftar även till en varierad gestaltning och estetisk utformning av bebyggelse och offentliga miljöer (ibid.).

Samband

Samband handlar om att koppla samman olika delar av staden för att skapa förutsättningar för möten mellan människor (Boverket 2010). Möten som antas minska främlingskap och främja integration. En stad som är fysiskt sammanhållen stad skapar förutsättningar för en socialt sammanhållen stad. Tillgång till naturliga mötesplatser i närområdena lyfts också som en viktig faktor (ibid.).

Identitet

Det fjärde temat, *identitet* syftar till att arbeta för en positiv identifiering mellan invånare och deras bostadsområde för en ökad sammanhållning och lokal stolthet (Boverket 2010. Om ett bostadsområde har ett dåligt rykte eller låg status har det en negativ påverkan på självkänslan negativt för boende i området (ibid.). Boverket betonar vikten av att låta de boende ta makten över sin egen berättelse och låta dem ge sin version av hur det är att bo och leva där. Detta kan göras genom att ta vara på lokala förmågor, lyfta områdets historia, rusta upp allmänna platser och satsa på kreativa verksamheter (ibid.).

Inflytande och samverkan

Inflytande och samverkan handlar om att utgå från de boende vid områdesförnyelse och upprustning (Boverket 2010). De boendes inflytande och deltagande i processen benämns som en central framgångsfaktor. Boendeinflytande syftar vanligtvis till hyresgästernas inflytande över fastighetsägarens åtgärder, medan medborgarinflytande gäller det inflytande invånarna har över ett område eller staden som helhet (ibid.).

4.4 Politik för gestaltad livsmiljö - ur ett socialt hållbarhetsperspektiv

Propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) presenterades av regeringen 2018 och syftade till att ta ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön och utveckla en samlad nationell arkitekturpolicy (Boverket 2021b). Begreppet gestaltad livsmiljö omfattar den fysiska miljön och allt som berör den kopplat till arkitektur, form, design, konst och kulturarv (ibid.). I propositionen lyfts bland annat Agenda 2030 och de för Sverige uppsatta målen för miljöpolitik, kulturpolitik, kulturmiljöpolitik, samhällsbyggande, hållbara städer samt det klimatpolitiska ramverket som viktiga grundstenar (ibid).

Riksdagen antog 2018 följande mål och formulering för det politiska området: *"Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön."* (Boverket 2021b)

Boverket var en av de aktörer som sedan fick i uppdrag av regeringen att arbeta vidare med policyn genom att samordna och konvergera offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö. I publikationen *Arkitektur och gestaltad livsmiljö* (2020a) redovisar Boverket det arbete som genomförts och identifierar ett antal viktiga framtidsfrågor. Centrala områden inom politik för gestaltad livsmiljö lyfts vidare nedan.

Ökad samverkan och kunskap för en hållbar samhällsutveckling

Arbetet med gestaltad livsmiljö är långsiktigt, kräver helhetssyn och fler aktörer måste involveras för att uppnå mål och önskade effekter (Boverket 2020a). Här lyfts även behovet av ökad kunskap och kompetens på lokal, regional och nationell nivå när det är det offentliga som ska agera förebildligt. Det är viktigt att vidare lyfta fram potentialen i begreppet gestaltad livsmiljö och visa att det är ett kraftfullt verktyg för hållbar utveckling av samhället.

Långsiktigt ekonomiskt perspektiv som främjar social hållbarhet

Många kommuner menar att en kortsiktig ekonomisk styrning är det största hindret för att främja och skapa sociala och ekologiska värden kopplat till den fysiska miljön (Boverket 2020a). Ofta saknas även ett perspektiv på förvaltning, vilket på sikt ofta blir kostsamt. Den kortsiktiga ekonomiska styrningen är en svårighet som behöver tvärvetenskapliga lösningar.

Främja hållbar utveckling av offentliga rum

Det offentliga rummet har betydelse för bland annat hälsa, känsla av sammanhang och ekosystemtjänster (Boverket 2020a). I detta arbete bör även sociala frågor inkluderas som exempelvis trygghet, identitet, tillgänglighet och delaktighet. När offentliga miljöer planeras, byggs och förvaltas mer noggrant och med omsorg skapas positiva värden som främjar en gemenskap i samhället och bidrar till mer

inkluderande platser Boverket lyfter att de själva har en viktig roll att lyfta detta i sin verksamhet, bland annat i arbetet med ekonomiska stöd.

Främja goda boendemiljöer

Boverket lyfter boendemiljöns kvalitet och dess påverkan på långsiktigt värdeskapande ur socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv (Boverket 2020a). Bostadens arkitektur och den närliggande boendemiljön kan kopplas till exempelvis hälsa, ofrivillig segregation, hyressättning, klimatpåverkan och energianvändning.

Främja värdeskapande stadsstruktur

Det som byggs och förvaltas idag ska finnas kvar under en lång tid framöver och det är därför viktigt att arbeta genomtänkt och gränsöverskridande för att strukturerna i högre grad bli långsiktig hållbara (Boverket 2020a). Gestaltningen och utformningen, i samtliga skalor, kopplar an till frågor om exempelvis trygghet, hälsa, attraktivitet, ekosystemtjänster, fastighetsvärden och livsstil. Här lyfter Boverket att det krävs mer kompetens och kunskap kring människans relation till den fysiska miljön. Dagens processer anses inte heller vara tillräckligt proaktiva, och i det fortsatta arbetet måste långsiktighet och helhetssyn främjas. Form, konst och kulturhistoria har även stor betydelse för att förstå historiska sammanhang kopplat till den fysiska miljön och bidrar även till att skapa och utveckla platsers karaktär och kvaliteter. Detta är viktiga aspekter för att människor ska känna trygghet och tillhörighet i sin livsmiljö.

4.5 Sammanställning av social hållbarhet

Nedan följer en sammanställning av begreppet social hållbarhet i planeringen av de offentliga rummen. Syftet var att sammanställa de teorier, strategier och idéer som presenteras genom litteraturstudien där nyckelord har identifierats för en bättre förståelse för begreppet. Dessa presenteras enligt två huvudkategorier; *social rättvisa* och *social sammanhållning* (Tabell 3) och sex underliggande teman; *helhetssyn och samverkan, inflytande, dialog och delaktighet; identitet, deltagande och samhörighet, samband och tillgänglighet, gestaltad livsmiljö samt långsiktighet, kunskap och diskussion* (Tabell 4).

Tabell 3. Hur en socialt hållbar utveckling kan förstås som i relation till fysisk planering

Social rättvisa	Social sammanhållning
Jämlig fördelning av resurser; fysiska & sociala Demokrati & jämlikt politiskt inflytande Jämställdhet Social och rumslig inkludering Välfärd Lika möjligheter Mångfald Tillgänglighet	Social gemenskap Social tillhörighet Social samhörighet Deltagande i sociala nätverk Förutsättningar för möten Samhällets förmåga till bärighet och utveckling Samhällets kapacitet att lösa problem Överbrygga socialt kapital

Tabell 4. Planering för social hållbarhet i den offentliga miljön genom sex teman

Helhetssyn och samverkan	Helhetssyn på staden Övergripande planeringsåtgärder – översiktsplan och detaljplan Kombinera sociala och fysiska åtgärder Stärka sambanden mellan olika delar av staden Områdesförnyelse och områdesutveckling Skapa förutsättningar för integration Involvera fler aktörer, exempelvis allmännyttiga bostadsföretag
Inflytande, dialog och delaktighet	Främja medborgares inflytande och delaktighet i planeringsprocesser Stärka demokratin genom medborgardialog Medborgardialog för en bättre förankrad fysisk planering Dialog och delaktighet genererar nyfikenhet, engagemang och intresse Dialog för en ömsesidig och god relation mellan invånare och kommun Dialog för att främja invånarnas tillit och förtroende till kommunen Dialog och delaktighet för kunskapsutbyte och förståelse
Identitet, deltagande och samhörighet	Sociala interaktioner Positiv platsillhörighet och lokal stolthet Låta invånarna ta makten över sin egen berättelse Brukarmedverkan för engagemang och gemenskap Tillgång till miljöer som upplevs som säkra och trygga Förvaltning och underhåll för att upprätthålla kvalitativa och trygga miljöer
Samband och tillgänglighet	En fysiskt sammanhållen stad främjar en socialt sammanhållen stad Koppla samman staden för att främja möten mellan människor Tillgång fysiska resurser: boende, rekreation, mötesplatser Tillgång av icke-fysiska resurser: arbete, utbildning, bostad, sociala tjänster Fysisk tillgänglighet genom kommunikation och transport
Gestaltad livsmiljö	Främja värdeskapande stadsstruktur Främja hållbar utveckling av offentliga rum Främja goda boendemiljöer Gestaltad livsmiljö för attraktiva, inbjudande och trygga miljöer Form, konst och kulturhistoria för att utveckla platsers karaktär och kvalitet
Långsiktighet, kunskap och diskussion	Långsiktigt ekonomiskt perspektiv som främjar social och ekologisk hållbarhet Politiska strategier för att omsätta mål i praktiken Kunskapsutveckling Medvetandegöra problem Diskutera och kritiskt granska motsättningar Planering för att kreativt utforska alternativ för stadens hållbara utveckling

5. Exemplet Mary Anderssons park

Kapitlet inleder med en bakgrund till Mary Anderssons park och Malmö stad och Mary Anderssons park som förklarar de kontextuella förutsättningarna. Vidare redogörs för den empiri som erhållits efter dokumentstudier och genomförda intervjuer samt en analys av detta material.

5.1 Bakgrund

Bakgrund Malmö och stadsdelen Sorgenfri

Malmö har historiskt sett genomgått stora förändringar och fram till 1970-talet var det industrierna som satte sin prägel på staden (Salonen, Grander & Rasmusson 2019). Den urbana omvandlingen kan bland annat ses som en följd av satsningar i infrastruktur och nybyggnation, nya jobbmöjligheter och framväxten av Malmö Universitet (Salonen et al. 2019). Negativa konsekvenser av denna urbana omvandling och en ökade tillväxt är en växande segregation och ojämlikhet. Malmö framstår som en tydligt segregerad stad, en stad där det finns tydliga rumsliga skillnader mellan olika sociala grupper (ibid.). Malmö stads arbete med hållbar utveckling bygger på FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling i Agenda 2030 med visionen att agera lokalt för att bidra globalt (Malmö stad 2020b).

Sorgenfri är ett av Malmös äldsta industriområden (Malmö stad 2021c). Stadsdelen är centralt belägen och den pågående utvecklingen av området syftar till att koppla ihop Malmös östra delar med centrum (ibid.). Kommunen vill i samband med utvecklingen av Sorgenfri bevara den historiska och industriella karaktär som finns på platsen (ibid.). I början av 2021 fanns det cirka 700 bostäder i området och även mindre kontor, föreningslokaler och skolor samt kreativa verkstäder (ibid.).

Malmös översiktsplan, antagen år 2018, slår fast att social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet är det självklara målet för Malmös fortsatta utveckling (Malmö stad 2018). Malmös arbete med den sociala dimensionen av hållbarhet grundar sig i Malmökommissionens förslag och rekommendationer (ibid.).

Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, ett politiskt oberoende initiativ, tillsattes av kommunen 2010 och presenterade sin slutrapport 2013 (Malmö stad 2013). Uppdraget syftade till att ta fram ett vetenskapligt underlag för hur kommunen kunde minska ojämlikhet avseende hälsa samt utveckla former för samverkan kring social hållbarhet mellan stadens förvaltningar och tillsammans med civilsamhället (ibid.).

Mary Anderssons park – en lokalhistorisk lekplats

Parken är belägen på Arildsplan i östra delen av Sorgenfri och omnämns som en lokalhistorisk lekplats (Malmö stad 2020a). En lokalhistorisk lekplats är i det här sammanhanget en arena för lek och där kulturhistorien¹ är central och kan ses som

---

¹ Nationalencyklopedin definierar kulturhistoria som den vetenskap som undersöker kultur och samhällets processer oberoende av politikiska skeenden (kulturhistoria u.å.)

en hybrid av en park och lekplats för att fungera som mötesplats för olika åldrar. Idén till parken kom från ett antal boende i området, som förverkligades genom ett samarbete mellan Malmö stad och MKB Fastighets AB, när parken invigdes i maj 2020 (ibid.) Parken är uppkallad efter den svenska författaren Mary Andersson, 1929–2020, som i flertalet av sina romaner skildrade arbetarklassens tillvaro i 1930-talets Malmö och Sorgenfri (Mary Andersson u.å.).

Initiativet till parken kom från MKB som genom en utvecklingsplan och idéverkstad hade fört dialog med sina hyresgäster om vad som saknades i området (ÅF 2018). De boende uppgav att de saknade mötesplatser i området, platser som var inbjudande för både barnfamiljer och de äldre (ibid.). I dialogen lyftes även Mary Andersson fram som en viktig person för området och dess historia. På så vis växte idén fram om att gestalta en ny park i Mary Anderssons anda (ibid.).

MKB tog fasta på de boendes idéer och beviljades 2016 medel från Boverket för en utformandet av en ny park (ÅF 2018). MKB hade beviljats medel från Boverket genom en utlysning om insatser som skulle förbättra utemiljön i socioekonomiskt² utsatta områden (Respondent 1 23/4-2021). I sin ansökan till Boverket beskrev MKB hur de ville skapa en plats där Mary Anderssons historier, karaktärer och platser gestaltades och genom en lokalhistorisk lekplats skulle Malmöborna få möjlighet att återuppleva Malmös historia och få kunskap om både staden och stadsdelen Sorgenfri (ibid.).

”En temalekplats kring Mary Anderssons författarskap som lyfter fram Malmös barn- och kvinnohistoria på vardagsnivå och förändrar stadsrummet från otryggt och bortglömt till attraktivt, välbesökt och stolt.” (ÅF 2018 s. 1)

Konceptet för parken utvecklades vidare genom ett omfattande dialogarbete med skolelever, föreningar och boende i Sorgenfri och i projektet har flera organisationer samarbetat: MKB, Fastighets- och gatukontoret, Miljöförvaltningen, Kulturförvaltningen, Malmö Museer, Malmö Stadsarkiv, Stenkulaskolan och Sorgenfriskolan, kvinnoförbundet Sedef och konstnärsföreningen MuralCentralen (ÅF 2018).

Då platsen är belägen på kommunal mark, fick Malmö stads Fastighets- och gatukontor i uppdrag att, med dialogarbetet som grund, planera och gestalta parken (ÅF 2018). Lekplatsen utformades med fem tematiska rum; inspirerade av Mary Anderssons böcker; Soptippen, Sjukdomar, Hollywood, Mötesplats och Odling (Malmö stad 2020a).

---

² I Sverige delar Statistiska centralbyrån in den svenska befolkningen i socioekonomiska grupper för att beskriva skillnader, baserat på ställningen på arbetsmarknaden (Boverket 2010).

Bild 1: Bild från entrén till Mary Anderssons park – en lokalhistorisk lekplats

MKB Fastighets AB – i kontexten

MKB Fastighets AB (MKB) är ett av Sveriges största allmännyttiga bostadsbolag och ägs av Malmö stad (Malmö stad 2021b). Bolaget betonar att de som Malmös största hyresvärd har ett viktigt ansvar för stadens bostadsmarknad och att vara en aktiv del i stadens fortsatta utveckling. Fastigheterna som ägs och förvaltas av MKB är fördelade över hela Malmö (ibid.).

5.2 Empiri och analys

I följande avsnitt presenteras empiri och analys uppdelade efter de olika teman. Resultatet analyseras och jämförs med de teoretiska utgångspunkterna som har presenteras i litteraturstudien.

Processen

⇒ Från idé till park

Projektet grundade sig i MKB:s utvecklingsplan för bostadsområdet i östra delen av Sorgenfri, varvid platsen vid Arildsplan bedömdes ha rätt förutsättningar sett till både behov och tillgångar (Respondent 1 23/4–2021). LA blev genom FGK involverade i projektet då platsen var på kommunal mark och behövde gå igenom den kommunala planeringsprocessen och TN. LA uppger att platsens geografiska läge stämde bra in på hur kommunen vill utveckla och bygga samman staden, sett till de socioekonomiska förutsättningarna i Sorgenfri. De påpekade även under intervjun att områdesutveckling alltid handlar om att hitta platspecifika lösningar, något som projektets initiala idé hade en stor potential att göra (Respondent 2+3 27/4–2021).

Det som beskrivs ovan kan på många sätt relateras till samtliga av Boverkets fem teman *helhetssyn, variation, samband, identitet* samt *inflytande och samverkan* (Boverket 2010) då projektet i egenskap av områdesutveckling syftade till att

skapa en mötesplats som ämnade att stärka områdets attraktivitet, stärka den lokala stoltheten i området genom dialog och delaktighet med de boende. Parken kan också ses som en målpunkt i staden, något som stärker samband och överbryggar både fysiska och psykiska barriärer (ibid.).

Projektets initiala idé kan även hänvisas till Dempsey et al. (2011) begrepp *social sammanhållning* som syftar till att uppmuntra till delaktighet i samhället både i formella och informella frågor, skapa en säker och trygg stad där invånarna känner tillit både till varandra och till offentliga myndigheter samt att stärka bostadsområdets identitet och rykte för att främja samhörighet och en positiv platsidentifiering. Om den fysiska miljön uppfattas som otrygg har det en direkt inverkan på den sociala sammanhållningen när sociala interaktioner och möten uteblir (ibid.).

När MKB anställde en extern PL blev det ett svar på vad Boverkets (2020a) krav på kompetens, samverkan och involvering av kunniga aktörer för att främja en hållbar utveckling av den byggda miljön PL beskriver sin roll som att ”*etablera parken innan den byggdes*” (Respondent 4 30/4-2021), samordna de olika projektparterna och genom dialog ta fram det underlag som skulle ligga till grund för gestaltning och anläggning av platsen. PL har en arbetsbakgrund inom konst, kultur och kommunikation. I linje med vad Boverket framhåller gällande de allmännyttiga bostadsföretagens roll gällande social hållbarhet – att arbeta med områdesutveckling genom dialog med de boende (Boverket 2010), kan MKB initiativ ses som ett ambitiöst och framgångsrikt exempel på detta.

Från en idé - en park i Mary Anderssons anda, som tog sin form genom ett samtal mellan en av de boende i Sorgenfri och SPL under år 2016, invigdes parken inför en stor ansamling nyfikna malmöbor i maj 2020. Parken är ett resultat av en omfattande dialogprocess med skolelever, föreningar och boende i Sorgenfri och i projektet har flera organisationer samarbetat (Respondent 1 23/4-2021).

I intervjuerna diskuterades hur de såg på projektet och resultatet. Beträffande allmänhetens mottagande lyfter samtliga respondenter att parken tog emot med stor förväntan och entusiasm, särskilt bland de som varit involverade i processen.

”Och parken var precis så efterlängtdad som vi hela tiden hoppats, det var barnfamiljer som plankade in, bröt sig innanför byggstängslet för att få prova och vara där innan det egentligen var tillåtet.” (Respondent 1 23/4-2021).

Att parken skulle fungera för olika generationer infriades också, det var både gamla och barn som använde parken (Respondent 1 23/4-2021). Det gjorde även visionen om att ett skapa en plats för både lärande och kunskapsutbyte, de två närliggande skolorna som även var en del av projekts dialogarbete har använt den lokalhistoriska parken som en del i sin fortsatta undervisning (ibid.).

⇒ **Samarbetet MKB och Malmö stad**

I båda dokumenten, ÖP och MK efterfrågas ett *helhetsperspektiv* och en förbättrad *samverkan* för att uppfylla övergripande mål för att främja stadens sociala hållbarhet.

”Långsiktiga sociala investeringar ska kopplas till principen om reell delaktighet där såväl privata fastighetsbolag och stadsbyggnadskontoret som de boende i områdena involveras.” (Malmö stad 2013 s.138)

Under intervjuerna diskuterades samarbetet mellan de olika aktörerna och vilka lärdomar som följde projektet. Ett av projektets initiala nyckelord var kunskapsresa, något som kan ses som uppnått (Respondent 1 23/4–2021). Samtliga respondenter uppger att det var mycket lärorikt att som olika aktörer arbeta mot ett gemensamt mål, något som genererade kunskap och insikt i varandras arbetssätt. Flera respondenter uppgav att detta kan ses som ett lyckat samarbete mellan Malmö stad och MKB (Respondent 1 23/4–2021, respondent 2+3 27/4–2021). *”Det är bra för en kommunal förvaltning att utmanas lite i sina ordinarie arbetssätt.”* (Respondent 2+3 27/4–2021)

”Vi fick jättemycket ut av det också, vi lärde känna varandra. Men i en skral ekonomisk verklighet så kostade det på för båda parterna. Det hade varit enklare om FGT hade drivit hela den processen själva eller om vi hade gjort det på en plats som var vår egen. Men med kunskapsöverföring i åtanke, då vann vi båda någonting. Att gå utanför institutionens väggar. Malmö stad säger det öppet, det är ett av deras mål att förvaltningarna ska bli bättre på att arbeta överskridande och det finns massor med exempel på att staden gör så, precis som det här projektet.” (Respondent 1 23/4–2021)

Både MK, ÖP och respondenterna betonar att det krävs gränsöverskridande samarbeten för att omsätta mål om social hållbarhet i praktiken, något som Boverket även lyfter under *”Politik för gestaltad livsmiljö”* (2020a) och temat *inflytande och samverkan* (Boverket 2010). Vad som framkom genom intervjuerna kan tolkas som att projektet genererade ny kunskap och bidrog till insikt i varandras arbete för de olika aktörerna även om samarbetet stundtals innebar utmaningar i relation till respektive arbetssätt och visioner. Projektet kan ses som ett exempel på att gränsöverskridande samarbeten är värdefulla och att det krävs metoder och strategier för att öka och förenkla liknande processer.

Platsen

⇒ **Valet av plats**

Malmös ÖP slår fast att goda stadsmiljöer bidrar till att skapa en känsla av sammanhang och identitet och förmedla humanistiska värden som öppenhet, tolerans och ansvar (Malmö stad 2018. MK och ÖP betonar att utsatta områdets rykte måste förbättras och där utformningen av närmiljön ska bidra till identitet i området som de boende kan vara stolta över.

”Den nära miljön vid bostaden ska bidra till trygghet och till möjlighet att lära känna sina grannar och få tillit till sin omgivning.” (Malmö stad 2018 s.8)

Under intervjuerna diskuterades de platsmässiga förutsättningarna för lekplatsen. Målet var att skapa en välkomnande och trygg mötesplats i området för att främja möten mellan människor, något som MKB identifierat och de boende själva lyft i samråd (Respondent 1 23/4-2021). Även Malmö stad hade i tidigare trygghetsundersökningar pekat ut platsen som perifer, otrygg och en inte särskilt inbjudande (ÅF 2018). Samtliga respondenter betonade att den lokala stoltheten och historien i Sorgenfri genom Mary Anderssons författarskap och böcker om Sorgenfri, som en central del i att förankra lekplatsen i området. Mary Andersson var själv involverad i projektet, bland annat i de workshops som gjordes i samarbete med de två närliggande skolorna (Respondent 1 23/4-2021). Samarbetet med skolorna beskrivs som en mycket uppskattad del av projektet där eleverna själva fick vara med och diskutera platsens historia och även genom kreativa verktyg vara med och skapa samt påverka platsens utformning (Respondent 4 30/4-2021).

Boverket (2010) betonar under temat *identitet* vikten av att låta de boende ta makten över sin egen berättelse och lyfta områdets historia, något som var centralt genom planeringen av parken. En annan utgångspunkterna för parken var trygghetsfrämjande åtgärder varpå Dempsey et al. (2011) menar att känslan av trygghet och säkerhet i den offentliga miljön är en grundläggande förutsättning för sociala interaktioner. Detta är något som har en positiv inverkan på samhällets sociala kapital och stärker invånarnas känsla av platstillhörighet och gemenskap (ibid.).

⇒ **Utformningen**

Malmö ÖP slår fast att de offentliga rummen ska utformas med höga arkitektoniska ambitioner och vidareutvecklas som mötesplatser och arenor för kultur, kreativitet och arrangemang av olika slag (Malmö stad 2018). Båda dokumenten, ÖP och MK, betonar båda att kvalitén i de offentliga miljöerna ska förbättras genom fysiska insatser som främjar trivsel, trygghet och mindre skadegörelse.

LA diskuterade sin yrkesroll i relation till social hållbarhet utifrån två skalor, övergripande planering och platsers gestaltning - *”ett demokratiskt rumsligt begrepp”*. Samhället utvecklas hela tiden och kraven på de offentliga miljöerna ändras, något som också kräver att gestaltningen anpassas därefter; *”etiken i ett projekt hänger samman med vad som är en bra gestaltning”* (Respondent 2+3 27/4-2021).

LA lyfter att gestaltningen måste vara blandad och funktionsvarierad för att välkomna olika grupper av människor; *”I slutändan handlar det om att det är människor som ska vistas där. (...) Det handlar om rumsligheter, att placera element i olika skalor och proportioner. (...) Sen använder jag mitt arkitektyrke för att skapa så inkluderande platser som möjligt”*. (Respondent 2+3 27/4-2021)

PL menar att konst och kultur är viktiga verktyg för en hållbar utveckling av de offentliga rummen;

”För att skapa en fysisk miljö som bjuder in, så måste man introducera och skapa de miljöerna tillsammans. Det är möjligt att skapa gladare, mer ifrågasättande, alerta människor genom att skapa en plats för dem. Vi har så otroligt mycket reklam, särskilt i stadsmiljöer. Om man då istället hade exempelvis konst, något roligt, något färgglatt så hade vi kanske influerat människor till något annat än att köpa den senaste tandborsten.” (Respondent 4 30/4-2021)

Vikten av medveten utformning och gestaltning för social hållbarhet är något som går att utläsa i både intervjuerna och kommunala dokument och var centralt genom planeringen av parken. Både Boverket (2020a) och Dempsey et al. (2011) betonar att platstillhörighet och social integration kan främjas genom kvalitativ och noggrann utformning av den fysiska miljön gällande attraktivitet, trygghet, tillgänglighet och funktionsblandning. Boverket (2020a) lyfter även att konst och kulturhistoria är centrala för att lyfta platsers historiska sammanhang och utveckla platsers karaktär och kvaliteter vilket var en av projektets initiala utgångspunkter.

Social hållbarhet

⇒ Social rättvisa

LA lyfte även två ”skalor” av social hållbarhet; den ena syftade till gestaltning och den andra till övergripande planering och den sociogeografiska fördelningen av stadens resurser. Även SPL lyfter vikten av jämlik fördelning och lika möjligheter; *”det spelar ingen roll vart man bor i Malmö, man har ändå samma förutsättningar.”* (Respondent 1 23/4-2021)

Projektet kan på så vis också ses utifrån två skalor; att skapa en tillgänglig, inkluderande och trygg mötesplats men också som områdesutveckling och en insats i ett område som lyfts utifrån socioekonomiska kriterier. Detta har en tydlig koppling till *social rättvisa* (Dempsey et al. 2011; Fainstein 2010) den fysiska planeringen kan användas för att möjliggöra en mer rättvis fördelning av stadens resurser för att främja tillgänglighet, jämlikhet och jämställdhet, insatserna bör vara *omfördelade* till förmån för socioekonomiskt utsatta grupper.

⇒ Demokrati och dialog?

Att hitta nya former för dialog och medskapande samt pröva planeringsmetoder där medborgare får ökat inflytande, är ytterligare något som är gemensamt för dokumenten. Malmös ÖP anger att deltagande av människor med olika behov och intressen i informella och formella planeringsprocesser leder till bättre förankring och långsiktighet (Malmö stad 2018).

LA lyfter att deltagande och dialog i planeringsprocesser medför demokratiska vinster och på så vis främjar social hållbarhet. Både SPL och LA uppger att de genom sina uppdrag har ett ansvar att initiera och planera för medborgardialog. Ett av målen med projektet var att det skulle vara en *”demokratiskt planerad park”* och att medborgardialog var centralt för detta (Respondent 1 23/4-2021).

De räknade till att det var 250 malmöbor som aktivt var med och påverkade innehållet i parken genom planeringsprocessen (Respondent 1 23/4–2021).

Det går inte att fastslå vad som är en ”demokratiskt planerad park”, men ambitionen för projektet, att inkludera ett stort antal invånare, går i linje med vad som lyftes i betänkandet av statens demokratiutredning (SOU 2016:5), delaktighet och jämlikt inflytande för att stimulera och stärka demokratin.

Respondenterna poängterade att det fördes en stark dialog genom projektet som förstärkte förtroendet mellan inblandade parter, skapade engagemang och ledde till att platsen blev väl förankrad i området.

”Att inkludera är en viktig kraft inom hållbarhetsparadigmet. Det är både en ekonomisk och social investering att vända på planeringsprocessen eftersom platsen blir bättre när användarna får lov att säga vad dom vill ha, istället för att jag som expert ska sitta och gissa.” (Respondent 1 23/4-2021)

LA betonar att de genom sitt yrke inte är utbildade i dialog eller dialogprocesser och att medborgardialogen i det här projektet gjordes i samarbete med andra aktörer beskrevs som värdefullt. LA påpekar att dialog tar tid, särskilt om dialogen ska bli verkligt värdefull (Respondent 2+3 27/4–2021). Här beskrevs PL roll som central; samordna de olika projektparterna, att dialogen var öppen och inkluderande, att kommunikationen var fungerade och att MKB och kommunen var tillgängliga för medborgarna (Respondent 4 30/4-2021). PL lyfter tillgänglighet, välfungerande kommunikation samt att tydliggöra förutsättningarna för dialog som en viktig aspekt av social hållbarhet.

”Social hållbarhet kan låta så fint och bra, men det kan bli väldigt teoretiskt men att många inte är beredda att göra det på ett sätt som är tillgängligt för invånarna.” (Respondent 4 30/4-2021)

Detta kan härledas till vad som i teorin benämns som *kommunikativ planering* (Healey 2006), att dialog inte enbart handlar om att stärka medborgarnas demokratiska inflytande, det handlar även om att ta vara på invånarnas kunskap och erfarenheter då ingen enskild sakkunnig kan hantera samhällets komplexitet, på så vis stärks även relationen mellan civilsamhälle och myndigheter och inger förståelse för varandras situation. Även Boverket (2021d) lyfter medborgardialog som något som genererar nyfikenhet och intresse som stärker förtroendet mellan kommunen och dess invånare.

⇒ **Mötesplatser**

Malmös ÖP påvisar att fler mötesplatser behöver skapas på olika nivåer – bostadsnära på kvartersnivå, lokala på områdesnivå, likväl som i centrala lägen. (Malmö stad 2018 s.47). En bra mötesplats är tillgänglig, tryggt utformad så att olika grupper av människor kan mötas för att främja integration, jämställdhet i stadsrummet (ibid.).

I intervjuerna diskuterades social hållbarhet i den fysiska miljön. Samtliga respondenter menade att tillgängliga mötesplatser som främjar möten mellan olika människor är en integrationsfrämjande åtgärd. LA betonar att mötesplatserna ska

planeras så att de är tillgängliga samt jämt och strategiskt fördelade över staden. SPL påpekar att MKB, som kommunalt bostadsbolag, har åtagit sig att hjälpa till i arbetet med detta.

LA framhåller Malmö stads temalekplatser som ett väldigt lyckat koncept för mötesplatser; de fungerar både som överbryggande målpunkter i staden och är en plats där barn från olika områden och med olika bakgrund kan mötas. De betonar även vikten av att värna om de offentliga rummen när staden utvecklas och förtätas; att staden kan tillgodose invånarna med parker och friytor, både till kvalitet och kvantitet, benämns som centrala för den sociala hållbarheten.

Boverket (2010) lyfter under tema; *helhetssyn, variation, samband och identitet* mötesplatser som centrala för att överbrygga fysiska och sociala barriärer och skapa förutsättningar för social integration. Tillgängliga och trygga mötesplatser som centrala för att skapa förutsättningar för interaktioner och nätverkande som främjar *social sammanhållning* och överbrygger socialt kapital (Demsey et al. 2011; Castell 2011).

⇒ **Delaktighet och engagemang**

MK lyfter att en god hälsa och välmående till stor del grundar sig till stor del i medborgarnas känsla av delaktighet, faktisk delaktighet och inflytande och har en tydlig koppling till social integration. (Malmö stad 2013). Social integration bygger på både faktisk delaktighet och känsla av delaktighet och arbetet med detta kräver både sociala och fysiska åtgärder i såväl boendemiljö som övergripande stadsplanering (ibid.)

Under intervjuerna diskuterades effekterna av medborgardialog och samskapande där samtliga respondenter lyfte delaktighet och engagemang som två centrala begrepp. SPL framhåller att det är ett starkt hållbarhetsideal, att påvisa individers egenmakt samt att projektet syftade till att involvera och engagera så många människor som möjligt för att; *”visa att dom har en chans att förstå sin omgivning men också påverka den”* (Respondent 1 23/4–2021)

Flera respondenter diskuterade även mervärden av engagemang och delaktighet där förtroende, relationsbyggande och ekonomiska vinster lyftes (Respondent 1 23/4–2021 & respondent 4 30/4–2021). SPL påpekar att förtroendet för MKB höll i sig även efter att projektet var avslutat, folk fortsatta höra av sig med förslag och åsikter. För MKB som bostadsföretag och förvaltning är det viktigt att bygga upp en god relation till de boende som grundar sig i förtroende och tillit, något som tar tid (Respondent 1 23/4–2021). Projektet kan ses som ett tydligt exempel på detta (ibid.). Även om medvetenheten finns, diskuterade SPL en *”tämligen traditionellförvaltningsverksamhet (...). Vi vet att vi blir bättre när våra kunder engagerar sig, men sen så ibland rusar vi ändå på och känner oss stressade och väljer att göra saker på det konventionella sättet istället.”* (Respondent 1 23/4–2021).

PL diskuterade utifrån projektet men hänvisade även till tidigare erfarenheter; *”När folk får lov att vara med och tycka till, då bryr dom sig på riktigt. Så värnar dom om platser och det är också kostnadseffektivt. Och i Mary Anderssons park, så är det mindre nedskräpning, mindre skadegörelse, mindre vandalisering vilket är väldigt kostnadseffektivt.”* (Respondent 4 30/4–2021)

SPL betonar att social hållbarhet inte bara handlar om att anlägga platser, utan att de måste aktiveras för att upprätthålla engagemang och delaktighet, något som MKB jobbar med genom sin förvaltning. Två år i rad har MKB anlitat sommarjobbare som tillsammans med handledare har arrangerat aktiviteter i parkens såsom parklek och tipsrundor och även lättare skötsel och underhåll av parken (Respondent 4 30/4–2021).

Det som framgår genom intervjuerna har en tydlig koppling till vad Boverket (2010) skriver under sitt tema, *inflytande och samverkan*, att boendeinflytande genererar engagemang och delaktighet som i sin tur leder till minskade förvaltningskostnader exempelvis genom mindre skadegörelse. Även vad som lyfts av Castell (2011), påvisade i sin studie att brukarmedverkan skapade en starkare känsla av gemenskap, en högre upplevd trygghet och ett större engagemang. Engagemang och aktivering av platser gör dessutom att platser främjar och upprätthåller social hållbarhet på sikt genom känsla av gemenskap, socialt nätverkande och överbryggande av socialt kapital (Dempsey et al. 2011).

⇒ Sociala investeringar

Både MK och ÖP slår fast att stadens offentliga rum har stora värden för invånarna och eventuella merkostnader behöver sättas i relation till samhällsekonomiska vinster på lång sikt. MK förespråkar en social investeringspolitik och en förändring av de processer som föregår stadens utveckling för att lösa och förebygga problemen med den ojämlika hälsan och välfärd (Malmö stad 2013) Hållbar utveckling innebär ett tydligt perspektivskifte i synen på tillväxt och utveckling då problemen med stadens ojämlikhet till stor del beror på en finansdriven tillväxt (Malmö stad 2013). MK föreslår att sociala konsekvensbedömningar ska föregå alla beslut som rör fysiska investeringar (Malmö stad 2013).

Under samtliga intervjuerna lyftes den ekonomiska aspekten av social hållbarhet, något som flera av respondenterna menar kräver ett förändrat förhållningssätt. Att allokera resurser och våga investera i engagemang, tid och pengar uppger en respondent som nyckeln för en socialt hållbar utveckling (Respondent 1 23/4–2021).

”Då började jag läsa på mer om social hållbarhet och problemet med det är att det oftast inte är mätbart. Man måste vara beredd att lägga resurser på något där man kanske inte har svaren inom dom närmsta fem åren, men inom tio år kanske vi kan se att de var bra ur olika aspekter.” (Respondent 4 30/4–2020)

Vad som framgick genom empirin kan sättas i relation till vad Campbell (2013) framhåller, att planeringen har en viktig uppgift i att diskutera värden, kritiskt granska ekonomiska motsättningar och utforska alternativ för både en långsiktigt hållbar och socialt rättvis samhällsutveckling.

Samtliga respondenter menar att investeringen av både tid och pengar var en nyckelfaktor till projektets framgång. Något som även sattes på prov under projektets gång, när processer drog ut på tiden vilket ledde till oförutsedda kostnader. Tidsfristen för Boverkets bidrag var satt till två år, en tidsplan som projektet inte höll och bidraget drogs in (Respondent 1 23/4–2021). När Boverkets bidrag drogs in behövdes en ny finansieringsplan för att projektet skulle fullföljas och att det redan genomförda dialogarbetet inte skulle frångås. En enhällig TN beslutade om en utökad kommunal finansiering, där även MKB själva gick in som medfinansierare (Respondent 1 23/4–2021). Att MKB gick in och medfinansierade den kommunala byggkostnaden, trots att de själva inte äger marken, motiverades med att de redan hade engagerat så många av de boende och att platsen är viktig för de boendes vardagsliv (Respondent 1 23/4–2021). Om projektet inte hade genomförts hade de påverkat de boendes förtroende mot MKB negativt (Respondent 1 23/4–2021).

Boverket (2020a) lyfter att de genom sin verksamhet ska främja hållbar utveckling av offentliga rum bland annat i arbetet med ekonomiska stöd, något som de gjorde när de beviljade medel för projektet men uteblev när tidsfristen löpte ut. Detta kan ses som paradoxalt när Boverket (2020a) i samma rapport efterfrågar en mer långsiktig styrning för att främja och skapa sociala värden kopplat till den fysiska miljön. En respondent påpekar att Boverkets tidsbegränsning är en politisk strategi för att främja olika mål samtidigt som den kan uppfattas som snäv och begränsande i relation till genomförandet av ett projekt (Respondent 2+3 27/4–2021).

6. Slutsatser

I kapitlet redovisas slutsatser utifrån uppsatsens frågeställningar.

Frågeställning 1

- Vad finns det för verktyg, metoder och strategier för att arbeta med social hållbarhet i offentliga miljöer?

Social hållbarhet är ett begrepp utan entydig definition och därför är det svårt att dra en konkret slutsats vad det innebär i offentliga miljöer. Utifrån litteraturstudien delades social hållbarhet upp i två huvudkategorier för en teoretisk förståelse av vad som kan ses som social hållbarhet i den fysiska planeringen; *social rättvisa* och *social sammanhållning*.

⇒ *Social rättvisa* i relation till offentliga miljöer handlar om en jämn fördelning av stadens resurser, invånarna ges möjlighet att påverka planeringsprocesserna och att miljöerna främjar social och rumslig inkludering

- Nationella direktiv och stöd
- Övergripande kommunala planeringsåtgärder: översiktsplan och detaljplan för en jämlik fördelning och tillgänglighet av offentliga miljöer
- Dialog för att främja medborgarnas inflytande i planeringen
- Allmännyttiga bostadsföretag som initiativtagare
- Ökat samarbete mellan olika aktörer för att initiera projekt och processer
- Gestaltning för att de offentliga miljöerna ska vara tillgängliga, jämställda, funktionsvarierade och inkluderande
- Långsiktiga ekonomiska perspektiv och sociala investeringar

⇒ *Social sammanhållning* i relation till offentliga miljöer är inte något som kan ”byggas in” men genom fysiska insatser är det möjligt att skapa förutsättningar för sociala interaktioner och deltagande som främjar gemenskap, tillhörighet integration och samhörighet.

- Gestaltning och värdeskapande arkitektur för att utveckla platsers kvalitet och karaktär för att människor ska känna trygghet och tillhörighet i sin livsmiljö
- Trygga och tillgängliga mötesplatser som främjar sociala interaktioner och överbryggar socialt kapital
- Delaktighet i planeringsprocesser
- Områdesutveckling i samarbete med de boende i området
- Aktivering och delaktighet för att upprätthålla engagemang över tid
- Etablera ömsesidiga relationer mellan civilsamhället, organisationer och offentliga myndigheter
- Gränsöverskridande samarbete för kunskapsutveckling

Frågeställning 2

-Vilka lärdomar kan Mary Anderssons Park i Sorgenfri ge gällande hinder och möjligheter för att främja social hållbarhet i offentliga miljöer?

Lärdomar:

- Dialog och planeringsprocesser kräver tid, resurser, kompetens och drivande aktörer
- Kunskap och kompetens om kommunikation och dialogprocesser krävs för att det ska vara tillgängligt och främja faktiskt deltagande
- Dialog och samskapande genererar och upprätthåller engagemang, något bidrar till att platser kan ses som socialt hållbara över tid
- Alternativa arbetsformer för medborgardeltagande såsom workshops och event genererade stort intresse, engagemang och nyfikenhet i en stor omfattning
- Gestaltning och värdeskapande arkitektur är ett effektivt verktyg för att utveckla platsers kvalitet och karaktär för att människor ska känna trygghet och tillhörighet i sin livsmiljö. Där hade den kulturhistoriska aspekten av planeringsprocessen en viktig roll.
- Gränsöverskridande samarbeten medförde kunskapsöverföring och insyn respektives arbetsprocesser
- Att ta vara på invånarnas idéer och platsens lokalhistoria genererade lokal stolthet, nyfikenhet och förankrade platsen i området

Hinder:

- Omfattande planeringsprocesser kan leda till oförutsedda kostnader över tid
- Sociala investeringar och sociala vinster är inte alltid mätbara, något som kan göra det svårt att ekonomiskt motivera den här typen av projekt
- Brist på övergripande direktiv som underlättar för den här typen av gränsöverskridande planeringsprocesser

7. Diskussion

7.1 Avslutande diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur olika aktörer arbetar med och förhåller sig till social hållbarhet i planeringen av offentliga rum. För att våra offentliga rum ska vara inkluderande, hållbara och tillgängliga, måste vi börja ställa frågor som: hur, för vem och med vem utformas våra offentliga rum. Hur kan vi genom planering och förvaltning arbeta för en socialt hållbar stad?

Genom att studera planeringsprocessen av exemplet Mary Anderssons park undersöktes strategier, verktyg, metoder som kunde ses främja social hållbarhet i offentliga miljöer och ta fasta på och lyfta sådant som genererat lärdomar och önskvärda resultat. Under uppsatsen gång behandlades ett antal perspektiv som kan vara intressanta att diskutera i ett större sammanhang.

En socialt hållbar park?

Begreppet hållbar utveckling, tillika den sociala dimensionen av hållbarhet är komplexa begrepp som kommit att bli den nya värdegrunden för vad politik ska främja och upprätthålla och vad målet är med olika politiska processer (Tahvilzadeh 2015). Hållbarhetsbegreppet används frekvent inom planeringspolitiken när vi bygger och planerar samhället, speciellt i städerna där mycket av samhällsutveckling och planering sker idag (ibid).

Politiska mål och strategier på lokal, nationell och global nivå är centrala för att skapa möjligheter till hållbar utveckling men Hedenfelt (2013) betonar att det är människorna som handlar och driver stadens processer. Politiken sätter genom lagar upp mål och riktlinjer men en omställning beror till stor del på den enskilda individens engagemang och drivkraft, oavsett om det gäller hushåll eller företag (ibid.). Den ena aspekten av Sörens Olssons (2012) definition av social hållbarhet, samhällets *problemlösningskapacitet*, syftar till samhällets förmåga att hantera och lösa de problem som uppstår, exempelvis miljöproblem, sociala oroligheter och utanförskap. *Problemlösningskapaciteten* är central för alla olika sociala system; familjer, grupper, städer och stadsdelar, nationer och påvisar det ansvar vi alla har inför det vi är del av. Samhällets förmåga att lösa de problem som uppkommer är beroende av den enskilda individens initiativ men också till stor del av samhällets organisation utifrån politikens och myndigheters mål och strategier (ibid.).

Det är därför av relevans att undersöka vad som definieras som social hållbarhet utifrån ett politiskt perspektiv och kritiskt granska planeringsprocesser och vilka konsekvenser det har för civilsamhället. Ett genomgående tema för Boverkets (2010) rapport, *Socialt hållbar stadsutveckling*, är viljan att lyfta frågor och kunskap kring hur vi bor, varför väljer vi att bo som vi gör, hur fördelningen ser ut och vilka psykiska och sociala drivkrafter som ligger bakom dessa. Det handlar inte bara om hur vi ser på hållbarhet i relation till nybyggande och expansiva processer utan även hur vi förvaltar, förnyar och utvecklar det befintliga och hur

detta relaterar till invånarnas vardagsliv (ibid.) Beträffande den fysiska planeringen menar Olsson (2012) att samspelet mellan myndigheter och civilsamhället extra viktigt. Planeringen och den fysiska miljön skapar förutsättningar för det sociala livet och bör präglas av insyn och öppenhet gentemot invånarna (ibid.). Teoretiker benämner detta som en *kommunikativ planeringsmetod* där dialog betraktas som centralt för att nå samförstånd mellan myndigheter och civilsamhället vilket skapar en större förståelse och kunskap om varandras situation och medför vinster för båda parter (Tahvilzadeh 2015). Olsson (2012) lyfter vidare att invånarnas användning och emotionella koppling till en miljö har stor betydelse för ansvarstagande och identifiering med platsen. Studier visar att en hållbar samhällsutveckling i praktiken ofta initieras och omsätts genom processer och projekt av institutioner eller organisationer; offentliga, privata som ideella (Bell & Morse 2008). När hållbarhetsaspekten inkluderas på projektnivå ökar chansen för en hållbar omställning i praktiken (ibid.).

Uppsatsen var avgränsad till att undersöka social hållbarhet ur planeringsperspektiv, något som också kan ses som begränsande. För en fortsatt diskussion vore det nytänkande att frångå ett teoretiskt och politiskt resonemang av social hållbarhet och ta sig an frågan från andra hållet. Vad i Mary Anderssons park kan ses som socialt hållbart utifrån medborgarnas perspektiv? Detta är även något som lyftes genom intervjuerna och genomsyrade parkens initiala idé bortom teorier och politiska agendor; att genom ett omfattande samarbete planera en välkomnande park för lek och möten som lyfte stadsdelens lokalhistoria och identitet, något som också syftade till att generera engagemang och kunskap för alla inblandade. En hållbar omställning av samhället kräver problemlösning, engagemang och initiativ, både genom offentliga myndigheter och civilsamhället, där planeringsprocessen av Mary Anderssons park föregår med ett gott exempel.

Sociala investeringar

Tahvilzadeh (2015) lyfter att det finns två sätt att se på stadsutveckling ur ett politiskt perspektiv. Det ena synsättet är en mer *entreprenöriell* stadsutveckling för att optimera resurser, arbetstillfällena och kapital för att uppnå ekonomisk tillväxt. En *entreprenöriell* stadsutvecklingspolitik handlar således om att anpassa staden socialt, politiskt och strukturellt i relation till näringslivsaktörers intressen både lokalt, nationellt och globalt. Det andra synsättet är stadsutveckling som en möjlighet att ur ett politiskt perspektiv *omfördela* makt och resurser för att skapa mer jämlika levnadsförhållanden för stadens invånare. Genom detta synsätt är sociala frågor centrala för politiken och det kan röra sig om att motverka segregation, marginalisering och social oro. Att balansera en *entreprenöriell* och *omfördelande* stadsutveckling utan att tära på framtida generationers miljöresurser är därför en utmaning för alla storstäder. En förutsättning för det vidare arbetet med hållbarhet kan vara att betrakta tillväxt och omfördelning som komplementära och samtidigt föra en offentlig diskussion och kritiskt granska spänningen mellan dem (Tahvilzadeh 2015). Även Boverket (2020a) menar att en kortsiktig ekonomisk styrning är det största hindret för att främja och skapa sociala värden kopplat till den fysiska miljön och måste bemötas med ett förändrat långsiktigt perspektiv och tvärsektionella lösningar.

Mary Anderssons park kan ses som ett exempel på en planeringsprocess som tagit sig förbi den kortsiktiga finansiella styrningen genom att se värdet i planering och anläggning av parken och de sociala vinster som kan ses i relation till den.

Gestaltad livsmiljö

Uppsatsen har till stor del behandlat social hållbarhet utifrån ett övergripande planeringsperspektiv men i arbetets empiriska del framhålls två skalor av social hållbarhet; övergripande planering och platsers gestaltning. Boverket (2020a) menar att det krävs mer kompetens kring människans relation till den fysiska gestaltningen av miljön där dagens processer inte anses vara tillräckligt proaktiva. Gestaltad livsmiljö och utveckling av offentliga miljöer benämns som centrala verktyg för att främja en socialt hållbar utveckling (ibid.). Form, konst och kulturhistoria är viktiga inslag för att förstå historiska sammanhang kopplat till den fysiska miljön och bidrar till att skapa och utveckla platsers karaktär och kvaliteter (ibid.). Detta är viktiga aspekter för att människor ska känna trygghet och tillhörighet i sin livsmiljö (ibid.). Mary Anderssons park kan så även ses som ett framgångsrikt exempel på hur gestaltad livsmiljö är ett bra verktyg för att främja social hållbarhet i offentliga miljöer, både genom trygghetsfrämjande och funktionsvarierad utformning samt den lokal- och kulturhistoriska aspekten.

7.2 Metoddiskussion

Litteraturstudien gjordes i syfte att undersöka verktyg, metoder och strategier för planering av social hållbarhet i det offentliga rummet. Social hållbarhet är ett begrepp med många olika definitioner varvid en teoretisk referensram togs fram genom litteraturstudien för en förståelse av vad som kan ses som social hållbarhet för att kunna besvara uppsatsen syfte och frågeställningar. Uppsatsen ämnade alltså inte till att utarbeta en definition av begreppet. Kvalitativ forskning är tolkande forskning, som syftar till att bidra till en mer generell förståelse av ett fenomen och företeelser, inte att definiera och kategorisera (Alvehus 2013).

Intervjuer är inte en oproblematiserad källa till information sett till objektiviteten vid urval, intervjuteknik och transkription och tolkning (Abrahamsson Löfström 2020). En aspekt att ta hänsyn till är att respondenterna svarat i egenskap av sin yrkesroll, inte som privatpersoner. Det kan därför påverka objektiviteten av svaren då det kan antas att det har en viss åsikt eller ett intresse att lyfta det som gynnar dem och vad de representerar. Eftersom syftet med arbetet är att undersöka social hållbarhet i relation till den fysiska planeringen var de utvalda respondenterna avgränsade till de aktörer som var involverade i planeringsprocessen. För en mer omfattande och nyanserad bild av projektet skulle det vara av relevans att undersöka hur de involverade representanterna från civilsamhället uppfattade planeringsprocessen och vad som kan ses som socialt hållbart utifrån ett annat perspektiv.

En vanlig kritik som kan riktas mot fallstudier, här exempelstudie, är i vilken mån det går att göra empiriska generaliseringar från dem när endast ett fall undersöks (Alvehus 2013). En annan aspekt är att valet av exempelstudie föregås av ett visst antagande om specifika förutsättningar eller omständigheter kring det enskilda fallet (ibid.). Det finns alltså en spänning mellan unicitet och generalitet som underbygger idén om ett ”fall” (ibid.). Valet av fall i den här studien, Mary Anderssons park, valdes ut med bakgrunden att det är ett särskilt exempel sett till involverade aktörer, omfattning och karaktär något som påverkar resultatet. Valet av exempel i den här studien kan ses som ett ”extremfall” för att utforska var gränsen av ”det vanliga” går. Vi bör därför ställa oss kritiskt till att dra generella slutsatser utifrån vad som lyfts genom studien. Mot bakgrund av att Mary Anderssons park på många sätt kan ses som ett framgångsrikt projekt finns det många aspekter att ta lärdom och inspireras av ur ett praktiskt och yrkesmässigt perspektiv.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Eftersom syftet med arbetet är att undersöka social hållbarhet i relation till den fysiska planeringen är de utvalda respondenterna i studien avgränsade till de aktörer som var involverade i planeringsprocessen. För en mer omfattande och nyanserad bild av projektet skulle det vara av relevans att vidare undersöka medborgarperspektivet.

Boverket (2010) menar det finns en brist på evidensbaserad forskning på hur den fysiska miljön kopplar an till sociala strukturer genom invånarnas perspektiv. För att frågå generella statistiska beskrivningar krävs vidare forskning och ett mer omfattande perspektiv som lyfter invånarnas erfarenheter av relationen mellan fysiska och sociala strukturer.

Källförteckning

Abrahamsson, H. (2012). *Städer som nav för en global samhällsutveckling eller slagfält för sociala konflikter?* Malmö: Malmö stad

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Bell, S. & Morse, S. (2008). *Sustainability indicators: measuring the immeasurable?* 2nd ed. London: Earthscan.

Boverket. (2010). *Socialt hållbar stadsutveckling*. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2010/socialt-hallbar-stadsutveckling/>

- Boverket (2015). *Allmännyttan – de boendes inflytande, sociala frågor och allmännyttiga aspekter*. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2015/allmannyttan/>
- Boverket. (2020a). *Arkitektur och gestaltad livsmiljö*. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2020/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/>
- Boverket (2020b). *Hållbar utveckling - FN*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/fysisk-planering/begreppet-hallbar-utveckling/fn/> [2021-05-03]
- Boverket. (2020d). *Om Boverket*. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/> [2021-04-22]
- Boverket (2021a). *Internationella mål och initiativ*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/nationella-mal/Internationella-mal/> [2021-04-26]
- Boverket (2021b). *Politik för gestaltad livsmiljö*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/gestaltad-livsmiljo/politik/> [2021-05-03]
- Boverket (2021c). *Så planeras Sverige*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/> [2021-04-26]
- Boverket (2021d). *Vad är medborgardialog*. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/medborgardialog/vad_ar/ [2021-05-14]
- Boverket (2021e). *Varför satsa på utökad medborgardialog*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/medborgardialog/utokad/> [2021-05-14]
- Brown, T. (2016). Sustainability as empty signifier: Its rise, fall, and radical potential. *Antipode*, 48(1), 115-133.
- Campbell, Scott D. (2013). "Sustainable development and social justice: Conflicting urgencies and the search for common ground in urban and regional planning." *Michigan Journal of Sustainability* (2013).
- Castell, P. (2011). *"The ambiguity of togetherness: experiences from a participative open space management initiative in a residential area"*. Göteborgs universitet.

- Dempsey, N; Bramley, G; Power, S & Brown, C. (2011) The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability, *Sustainable Development*, 19 (5). ss. 289–300.
- Globala målen (2021a). *Mål 10: Minskad ojämlikhet*.
[https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-10-minskad-
ojamlikhet/](https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-10-minskad-ojamlikhet/) [2021-05-14]
- Globala målen (2021b). *Mål 11: Hållbara städer och samhällen*.
[/https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-
och-samhallen/](https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/) [2021-04-13]
- Healey, P. (2006). *Collaborative Planning*. 2nd edition, Palgrave MacMillan, New York
- Hedenfelt, Eva. (2013). Hållbarhetsanalys av städer och stadsutveckling – Ett integrerat perspektiv på staden som ett socioekologiskt, komplext system, *Malmö University Publications in Urban Studies (MAPIUS)*, Malmö högskola, Institutionen för urbana studier.
- LO (2019). *Program för jämlikhet*. (LO 19.09 400). Stockholm:
Landsorganisationen i Sverige. Tillgänglig:
[https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_progra
m_for_jamlikhet_pdf/\\$File/Program_for_jamlikhet.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_program_for_jamlikhet_pdf/$File/Program_for_jamlikhet.pdf)
- Malmö stad. (2013). *Malmös väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Malmö: Malmö stad.
- Malmö stad. (2018). *Översiktsplan för Malmö: planstrategi*. Tillgänglig:
[https://malmo.se/download/18.4f363e7d1766a784af162af/1610100094509
/ÖVERSIKTSPLAN%20FÖR%20MALMÖ_antagen_31maj2018.låg.web
b.pdf](https://malmo.se/download/18.4f363e7d1766a784af162af/1610100094509/ÖVERSIKTSPLAN%20FÖR%20MALMÖ_antagen_31maj2018.låg.webb.pdf)
- Malmö stad. (2020a). *Mary Anderssons lekplats*. [https://malmo.se/Uppleva-och-
gora/For-familjer-barn-och-unga/Temalekplatser/Mary-Anderssons-
lekplats.html](https://malmo.se/Uppleva-och-gora/For-familjer-barn-och-unga/Temalekplatser/Mary-Anderssons-lekplats.html) [2021-04-13]
- Malmö stad. (2020b). *Strategier för Malmö stads arbete med Agenda 2030*.
[https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Hallbar-utveckling/Agenda-2030-i-
Malmo/Strategier-for-Malmo-stads-arbete-med-Agenda-2030.html](https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Hallbar-utveckling/Agenda-2030-i-Malmo/Strategier-for-Malmo-stads-arbete-med-Agenda-2030.html) [2021-
04-13]

- Malmö stad. (2021b). *Malmö stads bolagsverksamhet*. <https://malmo.se/Om-Malmo-stad/Var-organisation/Forvaltningar/Malmo-stads-bolagsverksamhet.html> [2021-04-26]
- Malmö stad. (2021c). *Stadsutvecklingsområden: Sorgenfri*. <https://malmo.se/Stadsutveckling/Stadsutvecklingsomraden/Sorgenfri.html> [2021-04-26]
- Nationalencyklopedin. (u.å.). *Mary Andersson*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/mary-andersson> [2021-04-26]
- Nationalencyklopedin. (u.å.). *Kulturhistoria*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kulturhistoria> [2021-04-28]
- Nationalencyklopedin. (u.å.). *Socialt kapital*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/socialt-kapital> [2021-05-14]
- Olsson, S. (2012). *Social hållbarhet i ett planeringsperspektiv*. Göteborgs Stad: S2020.
- Owens, S. (2000). 'Engaging the public': information and deliberation in environmental policy. *Environment and planning A*, 32(7), 1141-1148.
- Owens, S. (2003). Is there a meaningful definition of sustainability? *Plant genetic resources: characterization and utilization, vol. 1* (1), pp. 5–9 Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder : att planera, genomföra och rapportera en undersökning . 4.*, [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Salonen, T. Grandér, M. & Rasmusson, M. (2019). *Segregation och segmentering i Malmö*. Malmö: Malmö stad
- SOU 2016:5 (2016). *Låt fler forma framtiden!* (SOU 2016:5). Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- Tahvilzadeh, N. (2015). Socialt hållbar stadsutveckling? Stadsdelsnämnderna, stadsutvecklarrollen och sociala konsekvensanalyser i planeringen av Göteborgs stad. *Förvaltningshögskolans rapporter*, 136; Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Theodorsson, A. (2020). Presentera kvalitativa studier. I: Abrahamson Löfström, C. & Rombach, B (red.) (2020). *Andra hjälpen: allt du behöver veta för att skriva en uppsats*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur. 149-154.

WCED (1987). Our common future. The World Commission on Environment and Development. Chair: Gro Harlem Brundtland. *Oxford University Press*. s. 41, 111

ÅF (2018). *Dokumentation av projektet Mary Anderssons Park*. Malmö: Afry. Tillhandahållen av MKB Fastighets AB.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuformulär

Då:

- ⇒ Berätta om processen/projektet Mary Anderssons park.
- ⇒ Vilka aktörer var inblandade i initiativet?
- ⇒ Berätta mer om er roll.
- ⇒ Vad var målet med projektet?
- ⇒ Vilka ville ni engagera/föra en dialog med? Berätta mer om vilka aktörer som tillkom under projektets gång?
- ⇒ Var projektet förankrat/kopplade an till några övergripande mål eller plandokument? Om så, vilka?
- ⇒ Vilka var de största utmaningarna under inledande skede?

Nu:

- ⇒ Hur upplever ni att allmänheten tog emot resultatet?
- ⇒ Beskriv er syn på social hållbarhet. Har ni en utarbetad definition av social hållbarhet?
- ⇒ Hur har ni arbetat med social hållbarhet i Mary Anderssons Park?
- ⇒ Har ni diskuterat innebörden av social hållbarhet med övriga aktörer? Om ja, vad diskuterades då? (*då, nu, framtid*)

Eventuella fördjupningsfrågor:

- ⇒ *Har ni några tankar kring hur fysiska strukturer hänger samman med sociala strukturer?*
- ⇒ *Vad tror ni att den här typen av projekt bidrar med i gällande social hållbarhet?*
- ⇒ *Vad har ni för syn/erfarenheter av medborgardialog/samskapande?*

Framtid:

- ⇒ Hur ser det fortsatta arbetet ut med parken? Hur arbetar ni för att upprätthålla engagemang och delaktighet?
- ⇒ Kommer ni fortsätta med liknande projekt? (*Dialog, samskapande*)
- ⇒ Vad tar ni med er in i framtida projekt? Vad lämnar ni bakom er?
- ⇒ Hur ser ert arbete med social hållbarhet ut framöver?
- ⇒ Hur tror ni att Malmö kan bli en mer socialt hållbar stad?
- ⇒ Vem anser du bär ansvaret för att initiera denna typ av projekt? Hur ser ni på de kommunala bostadsbolagens kontra kommunens roll?

Avslutande fråga:

- ⇒ Vad tror du är den viktigaste faktorn i att för att kunna omsätta mål om social hållbarhet i praktiken?